

Emocionalni profili i doživljaj tijela potrošača sa tetovažom

Horvat, Antonija

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:304982>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-19**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN

DIPLOMSKI RAD 144/OJ/2019

**EMOCIONALNI PROFILI I DOŽIVLJAJ TIJELA
POTROŠAČA SA TETOVAŽOM**

Antonija Horvat

Varaždin, veljača 2020.

SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN
Diplomski studij Odnosi s javnostima

DIPLOMSKI RAD 144/OJ/2019

**Emocionalni profili i doživljaj tijela potrošača
sa tetovažom**

Studentica:

Antonija Horvat

Mentorica:

doc. dr. sc. Dijana Vuković

Varaždin, veljača 2020.

Prijava diplomskog rada

Definiranje teme diplomskog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za odnose s javnostima		
STUDIJ	dipljmski sveučilišni studij Odnosi s javnostima		
PRISTUPNIK	Antonija Horvat	MATIČNI BROJ	0720/336D
DATUM	26. 11. 2019.	KOLEGIJ	Istraživanje tržišta
NASLOV RADA	Emocionalni profili i doživljaj tijela potrošača sa tetovažom		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	Emotional profiles and experience of a consumer body with a tattoo		
MENTOR	dr.sc. Dijana Vuković	ZVANJE	Docent
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. doc.dr.sc. Nikša Sviličić - predsjednik 2. doc.dr.sc. Ana Globočnik Žunac - članica 3. doc.dr.sc. Dijana Vuković - mentorica 4. doc.dr.sc. Saša Petar - zamjenski član 5.		

Zadatak diplomskog rada

BROJ	144/OJ/2019
------	-------------

OPIS

Tetovaže, kao i ostali oblici tjelesnih modifikacija, postale su popularne diljem svijeta. Tetovaža je za neke možda tjelesni ukras, a zbog prisustva boli i trajnosti različit ukras od uobičajenog. Kako bi se utvrdio fenomen današnjem, tetoviranog čovjeka, provesti će se istraživanje koje polazi od pretpostavke da se ljudi sa tetovažom na određeni način razlikuju od populacije koja nije tetovirana te je doživljaj tijela i emocionalni profil stavljen u fokus istraživanja.

U radu je potrebno:

- * definirati različite vrste tetovaže;
- * objasniti osobnost i tjelesno modificiranje te povezati ga sa emocionalnim profilom;
- * objasniti doživljaj vlastitog tijela kroz različite vrste predodžbi;
- * ukazati na percepciju javnosti o osobama sa tetovažom;
- * provesti istraživanje sa ciljem utvrđivanja da li postoji značajna razlika u pogledu doživljaja tijela i emocionalnog profila između osoba koje imaju tetovažu i osoba koje ju nemaju.

ZADATAK URUČEN

22.01. 2020.

Dijana Vuković

Sadržaj

1. UVOD	1
1.1. Predmeti i ciljevi rada	2
1.2. Izvori i metode prikupljanja podataka	2
1.3. Struktura rada	3
2. TETOVAŽA	5
2.1. Povijest tetovaže	6
2.2. Vrste tetovaže	8
2.3. Tetovaža sa aspekta identifikacije	11
2.4. Tehnike tetoviranja, nekada i danas	11
2.5. Tijelo kao platno u europskom diskursu	14
2.6. Pred znanstveno razdoblje tetovaže	15
2.7. Razvoj antropološkog pristupa: 19. i 20. stoljeće	16
2.8. Tijelo kao platno; funkcija i simbolika tetovaže u ostalim zemljama	20
3. EMOCIONALNI PROFIL	23
3.1. Crte osobne i emocionalne komponente	24
3.2. Primarne emocije	26
3.3. Tjelesno modificiranje	30
3.4. Osobnost i tjelesno modificiranje	33
3.5. Model velikih pet dimenzija	33
4. DOŽIVLJAJ VLASTITOG TIJELA	37
4.1. Uloga, značaj i važnost vlastitog tijela	38
4.2. Doživljaj slike tijela kroz povijest	39
4.3. Razvoj seksualnosti	41
4.3.1. Predodžba o osobi s tetovažom kao aseksualnoj	42
4.3.2. Predodžba o osobi s tetovažom kao seksualno ugroženoj	42
4.4. Percepcija javnosti o osobama sa tetovažom	43
4.5. Povezanost tetovaža i psihičkih poremećaja	44
4.6. Tetovaža, umjetnost ili samodestrukcija	45
5. ISTRAŽIVANJE	46
5.1. Metodologija istraživanja	46
5.2. Ciljevi istraživanja	47
5.3. Hipoteze	47
5.4. Diskusija rezultata istraživanja	49
5.5. Zaključak rezultata istraživanja	68
5.6. Ograničenja istraživanja	70
6. ZAKLJUČAK	71

7. LITERATURA	72
POPIS SLIKA	74
POPIS TABLICA	75
PRILOG 1	76
PRILOG 2	81

Sažetak

Predmet ovog diplomskog rada temelji se na *emocionalnom profilu i doživljaju tijela potrošača sa tetovažom*. Početak rada odnosi se na teorijsko shvaćanje tetovaže, emocija i doživljaja tijela koje se zaokružuje u povezanu cjelinu koja daje uvod u provedeno istraživanje. Kakav je emocionalni profil potrošača sa tetovažom te kako tetovirane osobe doživljavaju svoje tijelo kroz emocije nije uvijek dostupno te su rijetka istraživanja koja se bave tim problemom, a tetovirani potrošači svrstavaju u određene okvire kroz niz negativnih konotacija, dok je stvarna slika sasvim drugačija i složenija. Istraživanje koje je provedeno anketnim upitnikom kako bi se prikupili podaci upravo od tetoviranih osoba rasvijetlit će mnoge predrasude te postaviti temelj za daljnja istraživanja uz emocije i percepciju tetoviranih potrošača. Zaključci dobiveni kroz obradu rezultata istraživanja potvrđuju date teze, a odnose se da tetovirane osobe povezuju svoje tetovaže sa emocionalnim događajima u životu koji su na pozitivan ili negativan način obilježili njihov život ili život bližnjih do te mjere da su se odlučili na trajni podsjetnik na određeni emocionalni događaj. Također tetovirani potrošači nisu zadovoljni svojim tijelom te u većini slučajeva nadomještaju to tetoviranjem.

Ključne riječi: *tetovaža, ponašanje potrošača, emocije, emocionalan profil, doživljaj tijela, tetovirani potrošači*

ABSTRACT

The subject of the thesis is based on the emotional profile and the perception of the tattooed consumers. The beginning of the thesis refers to the theoretical perception of tattoos, emotions and body image which rounds up in a whole that gives us an introduction to the conducted research. What is the emotional profile of the tattooed consumers or how do tattooed individuals experience their body through the emotions – answers to these questions are not always easily found and there are not many researches dealing with the issue, and the tattooed consumers are often put in specific boxes followed by various negative connotations, while the reality is different and more complicated. The research that included a survey, in order to collect data given by

tattooed customers, is going to shed a light on many prejudices and set the basis for further research on emotions and perception of the tattooed customers. Findings obtained through the data analysis confirm the given thesis and refer to the fact that the tattooed individuals link their tattoos to the emotional events in their lives which affected them positively or negatively to the point where they have decided to get a permanent reminder of the exact emotional event. Also, tattooed individuals have a lower body appreciation and, in most cases, compensate it by tattooing.

1. UVOD

Tijekom prošlog desetljeća ali i nešto ranije, tetoviranje kao umjetnost je postalo toliko popularno da je teško za povjerovati da su upravo tetovirane osobe u mnogim društvima i kroz toliko godina bile u potpunosti neprihvatljive za društvo i samo su kriminalci, mornari i osobe izvan granica prihvatljivih društvenih normi i ponašanja bili nosioci takvog oblika tjelesnog ukrašavanja. No, zaboravljamo kako je tetoviranje jedno od najstarijih oblika umjetnosti i dokazi o takvoj vrsti umjetnosti pronađeni su diljem cijele planete, u svim civilizacijama i narodima. Razlozi „označavanja“ od davnina pa i sada su vrlo raznoliki, od: raznoraznih obreda, zaštite od zla, pripadnosti nekoj skupini, dokaz društvenog statusa ili bogatstva, iz medicinskih razloga, uljepšavanja, u spomen na događaj i/ili osobu pa čak i zbog sigurnog prelaska na „drugi svijet“. Neosporno je kako tetovaže nose značenje, ponekad je površno kao jednostavna želja za ljepotom i slijedom trendova, ponekad posebno kao označavanje porijekla, no u svakom slučaju, tetovaže su oblici izražavanja. Ukrašavajući svoje tijelo tetovažom, nositelj komunicira sa svijetom te jasno iskazuje svoje stavove, strahove i želje.

Čini se kako je u ljudskoj naravi urođeno da instinktivno tražimo nešto ispod površine i iza očitog kako bi si objasnili ono što vidimo. Nevidljiva i prešućena linija koja uvijek stoji između nositelja tetovaže i promatrača je zapravo vrlo interesantna jer činjenica da ono što razumijemo kada vidimo tetovažu je zapravo ta prešutna komunikacija koja se događa putem simbola. Tetovaže ne komuniciraju možda na direktan način no uvelike djeluju na intuiciju i podsvijest. Ovaj rad vođen je mišlju kako su zapravo uvijek u ovakvim tipovima istraživanja, u centru zbivanja osobe koje doživljavaju tetovirane osobe kao pozitivne, negativne, odbojne privlačne... no vrlo rijetko su predmet istraživanja upravo osobe koje nose takvu vrstu tjelesne modifikacije. Oni, kao i njihove potrebe, razmišljanja, mentalna zrelost, osobnost, ličnost, traume i jednostavno potreba za takvom vrstom ukrašavanja. Postoje istraživanja starijeg datuma koja uglavnom nalaze psihijatrijsku patologiju kod tetoviranih ljudi no ona su, u najvećem broju slučajeva, rađena na subpopulacijama kao što su vojnici, psihijatrijski pacijenti, narkomani... tako da se takva istraživanja ne mogu odnositi na današnjeg čovjeka .

Želja za trajnim ukrašavanjem tijela je veoma duboka i antička ljudska potreba stoga je možda upravo to odgovor zašto neki ljudi izabiru biti tetovirani, označeni, ukrašeni, dok drugi na to niti ne pomišljaju. Mnogi ljudi vjeruju da tetovaže imaju čarobne moći no čak i oni koji ne vjeruju u čaroliju ne mogu poreći da se tijekom procesa tetoviranja događa nešto vrlo zanimljivo, nešto što je puno više od ukrašavanja tijela slikama i znakovima.

1.1 Predmet i ciljevi rada

Predmet ovog rada prvenstveno ima fokus na osobe sa tetovažama, a zatim i na njihov emocionalan profil u odnosu na način kojim biraju vrstu i dizajn tetovaže. Doživljaj vlastitog tijela osobe sa tetovažom u odnosu na tetovaže kao takve i njihovu okolinu također se odnosi na predmet istraživanja.

Jedan od ciljeva rada je utvrditi postoji li povezanost između odabira tetovaže i emocionalnog događaja u životu osobe s tetovažom.

Osim toga cilj ovog rada je utvrditi povezanost sa tetoviranjem i samopouzdanjem i/ili nekim oblikom psihičkog stanja, zatim, utječe li zadovoljstvo vlastitim tijelom na mjesto na tijelu gdje je osoba tetovirala željenu tetovažu. Jedan od ciljeva ovog rada je i pronaći poveznicu između tetovaže koju osoba ima i osobne želje za pripadnošću i isticanjem u društvu.

1.2. Izvori i metode prikupljanja podataka

Ovaj diplomski rad temelji se na prikupljanju stručne i dostupne literature kako domaćih tako i stranih autora na predmetnu temu te analiziranju i istraživanju dosadašnjih znanstvenih radova koji imaju približno sličnu tematiku kao ovaj rad. Primarni podaci korišteni u ovom radu interpretirani su kroz provedeno istraživanje, odnosno kroz analizu anketnog upitnika.

Provedbom anketnog upitnika željelo se doći do što više podataka od većeg broja osoba sa tetovažama, odnosno namjernog uzorka, kako bi se provedenom analizom rezultata opovrgnule ili potvrdile postojeće hipoteze. Dobiveni rezultati su analizirani i iz rezultata je izveden zaključak, nakon čega je napisana analiza provedenog istraživanja.

Anketiranje je provedeno na dva načina, izrađenom internetskom anketom na Google docs platformi koja je potom dijeljena na društvenim mrežama te osobnim dijeljenjem ankete ciljanoj skupini osoba na javnim mjestima. Dobiveni rezultati i njihova analiza doprinijeli su u donošenju nekih zaključaka, odnosno opovrgavanju ili potvrđivanju postavljenih hipoteza.

1.3. Struktura rada

Rad po nazivom „Emocionalni profil i doživljaj tijela potrošača sa tetovažom“ sastoji se od šest poglavlja. Prvo poglavlje sastoji se od uvoda u kojem se kratko definiraju predmet i ciljevi rada, izvori i metode prikupljanja podataka te struktura rada. Zatim slijedi drugo poglavlje pod nazivom *Tetovaža* u kojem se iz šireg teorijskog aspekta dotiče tetovaža kao takva. Povijest njenog nastanka, vrste tetovaža, kao i njen dizajn, zatim tehnike tetoviranja pa i odnos funkcije i simbolike tetoviranja u odnosu Europe i ostalog svijeta. Treće poglavlje *Emocionalni profil*, ulazi u sferu emocija gdje se teorijski potkrepljuju crte osobne i emocionalne komponente, primarne emocije, zatim osobno i tjelesno modificiranje te se povlači poveznica sa modelom pet velikih dimenzija. *Doživljaj vlastitog tijela* logičan je slijed i naziv četvrtog poglavlja gdje se veliki značaj daje upravo doživljaju tijela na način da se opisuje uloga, značaj i važnost vlastitog tijela, zatim se povezuje sa povijesnim podacima doživljaja slike tijela no dotiče se i seksualnosti osobe te doživljaju osoba sa tetovažom kao aseksualnih, seksualno ugroženih i neosporno heteroseksualnih. Također u ovom poglavlju dotiče se i javnosti te njene percepcije osoba sa tetovažom kao i povezanosti tetovaža sa nekim psihičkim poremećajem no završetak ovog poglavlja odnosi se na dilemu tetovaža kao umjetnosti ili samodestrukcije. Temeljni dio ovog rada odnosi se na peto poglavlje po nazivom *Istraživanje* u kojem se osim metodologije istraživanja opisuju

ciljevi i hipoteze te donosi diskusija rezultata, zaključak i na posljetku ograničenja tokom istraživanja. Posljednje poglavlje ovog rada odnosi se na zaključak u kojem će se iznijeti razmišljanja o tematici rada utemeljena na teorijskim okvirima i provedenom istraživanju te dobivenim rezultatima.

2. TETOVAŽA

Glavni predmet ovog poglavlja jest tetovaža te njena povijest. Povijest tetoviranja je iznimno zanimljiva i dramatična. Ljudi su svoja tijela tetovažama ukrašavali tisućama godina, a to ukrašavanje nosilo je specifične kulturne i društvene važnosti. Tijekom vremena, značenje i važnost tetoviranja su se mijenjali i razlikovali. Mnogi zapisi o ljudskoj povijesti pokazuju da su tetovaže služile, u različitim kulturama, kao obredi prijelaza duše u zagrobni život, kao biljezi društvenog/političkog statusa i položaja, simboli religijske i duhovne odanosti, kao oznake hrabrosti, seksualne požude i simboli plodnosti, kao ljubavni zavjeti, kazne, amuleti i talismani, zaštitni i terapijski simboli, te kao oznake izgnanika i osuđenika. Neprestani razvoj ljudskog društva utjecao je i na mijenjao standarda ljepote kroz stoljeća. 21. stoljeće nameće nešto drugačije poimanje tetovaže. Ako se može reći da je čovjek refleksija onoga što se događa oko njega, onda se može i tvrditi da je njegova koža ogledalo njegovog unutarnjeg svijeta. Tetovaža je jedinstven i vrlo jak osobni znak na tijelu. Osobe s tetovažama također nesvjesno pomažu policiji u lakšoj identifikaciji nestalih i neidentificiranih osoba ili u raznim kaznenim djelima. Na svijetu gotovo ne postoje dvije osobe istog spola, dobi, visine i rase koje na sebi imaju potpuno iste tetovaže koje su istih dimenzija, lokalizacije, nijansi boje, motiva i teksture. Također, u ovom poglavlju autorica će pisati o tehnikama tetoviranja, nekad i danas, tijelu kao platnu u europskom diskursu i funkciji i simbolici tetovaže u ostalim zemljama. Tetovaža je pokretač, posrednik u komunikaciji simbola. Kako navodi Wilson (2008) tetovaže su aktivne, u trenutcima izloženosti drugima one projiciraju simbole drugima. Pojedincima tetovaže ne predstavljaju samo oznaku koja je u tom trenutku bila ideja ili želja, već dio identiteta njih samih. Kao način komuniciranja tetovaža je u istom trenutku impresivna i ekspresivna. Tetovaže su način na koji tetovirana osoba dopušta vidjeti što misli, osjeća te kako doživljava samoga sebe. Poglavlje 2. ovog diplomskog rada posvećeno je tetovažama.

2.1. Povijest tetovaže

Povijest tetoviranja je iznimno zanimljiva i dramatična. Ljudi su svoja tijela tetovažama ukrašavali tisućama godina, a to ukrašavanje nosilo je specifične kulturne i društvene važnosti. Tijekom vremena, značenje i važnost tetoviranja su se mijenjali i razlikovali. Mnogi zapisi o ljudskoj povijesti pokazuju da su tetovaže služile, u različitim kulturama, kao obredi prijelaza duše u zagrobni život, kao biljezi društvenog/političkog statusa i položaja, simboli religijske i duhovne odanosti, kao oznake hrabrosti, seksualne požude i simboli plodnosti, kao ljubavni zavjeti, kazne, amuleti i talismani, zaštitni i terapijski simboli, te kao oznake izgnanika i osuđenika. [<http://www.libela.org/prozor-u-svijet/3797-od-stigmatizacije-i-subverzivnosti-do-osnazivanja-i-modnoga-trenda/>, datum pristupa: 25.1.2020.]

Krene li se sa kratkim pregledom povijesti tetoviranja, kao najstariji primjer može se spomenuti Ledenog Čovjeka iz oko 3.200. godine prije naše ere, čije je mumificirano tijelo bilo prekriveno s 57 tetovaža, za koje se smatra da su služile u medicinske svrhe.

Slika 1. Prvi nepobitan dokaz o starosti tetoviranja je ledena mumija s očuvanim tetovažama zvana "OTZI"

Izvor: <http://www.tetoviranje.com/Povijest.aspx> pristup 08.02.2020.g.)

Svakako najpoznatiji primjeri tetoviranja su oni egipatski, iz oko 2.000. godine prije naše ere. Tetovaže su pronađene na ženama, a pretpostavljalo se da su označavale žene 'sumnjivoga statusa', ili kraljevske konkubine. No, ipak, nekoliko ženskih mumija iz Jedanaeste dinastije dokaz su tetoviranja u ritualne svrhe tijekom trudnoće. Takve tetovaže mrežasta oblika nalazile su se pretežito na području abdomena

i grudi, te su se zbog svoje konstrukcije širile, tijekom određenih stadija trudnoće, i na taj način imale funkciju zaštite poroda. Žene su u to vrijeme na svoja bedra oslikavale lik kućne božice Bes, za koju se vjerovalo da je zaštitnica poroda. Najpoznatija tetovirana mumija je prelijepa Amunet, svećenica božice Hathor u Tebi, koja je imala tetovirane linije i točke svećenica božice u geometrijskim uzorcima. U antičkoj Grčkoj i Rimu, tetovaže su bile oznake moći, posjedovanja robova, ali i zločinaca. U Grčkoj, tetovaže su služile za razlikovanje 'nepoželjnih' od ostatka zajednice, što saznajemo od Herodota. On je, također, bio prvi koji je upotrijebio korijen 'stig' kao u pejorativnoj riječi 'stigma', kako bi tetovaže označio kao biljeg nečega nepoželjnog. U Rimu su robovima tetovirana čela s natpisom '*Plaćen porez*'. Zanimljiva je činjenica koja se spominje u biblijskoj Knjizi Otkrivenja o babilonskoj kurvi kao o robinji najnižega stupnja, čije je lice bilo prekriveno tetovažama njezinih grijeha. Paradoksalno je da su kršćani koji su bili tetovirani pod rimskom vlašću tretirani kao heroji i modeli odvažnosti. Ono što je bilo oznaka kazne, transformirano je u biljeg slave, časti i pobjede Božje moći". [\http://www.libela.org/prozor-u-svijet/3797-od-stigmatizacije-i-subverzivnosti-do-osnazivanja-i-modnoga-trenda/, datum pristupa: 25.1.2020.]

Nakon srednjovjekovnoga perioda stagnacije, tetovaže su se u Zapadnu kulturu vratile tijekom razdoblja kolonijalizma. Kapetan James Cook se 1769. godine, ploveći za britansku mornaricu, u Englesku vratio s istetoviranim vlastitim urođeničkim imenom Omai. Praksu tetoviranja upoznao je kada je otkrio Tahiti, te je prvi zapadnjak koji je upotrijebio tahićansku riječ ta-tu ili tatau (engl. to strike; hrv. udariti). Nakon Cooka, male tetovaže postale su popularne među pripadnicima visoke klase, a uskoro su postale i neizostavan dio radničke klase zahvaljujući mornarima i onome što su oni predstavljali: izazov, putovanje, egzotične zemlje i slobodan duh. Mornari su, dakle, bili posrednici putem kojih su tetovaže integrirane u zapadnu kulturu. [\http://www.libela.org/prozor-u-svijet/3797-od-stigmatizacije-i-subverzivnosti-do-osnazivanja-i-modnoga-trenda/, datum pristupa:25.1.2020.]

2.2. Vrste tetovaže

Riječ *tattoo* ili tetovaža dolazi od tahićanske riječi tatau. U svojim dnevnicima James Cook ju je zapisao kao tattow opisujući tetoviranje koje je gledao na Tahitiju 1769. godine. Polinezijska plemena, koja su napustila svoje domove i naselila nove otoke, ponijela su sa sobom i tradiciju tetoviranja.

Majstori tetovaža, zvani tohunga ta moko, bili su vrlo cijenjene, gotovo svete osobe. Tetoviranje se obavljalo oštrim dlijetima napravljenim od kostiju, trajalo je dugo i bilo je vrlo bolno, a rane su sporo zarastale. Prvo bi se dlijetima ugravirao željeni uzorak u kožu, a koji je ovisio o statusu osobe koja se tetovira i strukturi kostiju lica, a nakon toga bi se dlijeto umočilo u pigment i natapalo u urezotinu na koži. [http://pixelizam.com/simboli-koji-pricaju-zivotnu-pricu-tetovaze-u-ruskim-zatvorima-i-njihovo-znacenje/datum pristupa: 26.01.2020]

Slika 2. Maori, Tohunga ta moto

Izvor: <https://teara.govt.nz/en/artwork/41242/tohunga-ta-moko-at-work-1915>, pristup 08.02.2020.g.)

Sve podjele tetovaža mogu se svrstati u ove skupine[prema Borovac, 2007]:

Plemićke tetovaže: U svim kulturama plemstvo je uz najbolje oružje, opremu, odjeću, hranu, i nastambe posjedovalo najkvalitetnije i najskuplje tetovaže, u pravilu

rad vrsnih, dobro plaćenih majstora. Često su postojali određeni simboli rezervirani isključivo za plemiće kao oznaka ranga i podrijetla. Povijest bilježi mnoge primjere tetoviranja heraldičkih simbola na pripadnicima evropskih kraljevskih i plemićkih obitelji, kao i na plemenskoj aristokraciji Sjeverne Amerike, Azije, Afrike i Oceanije (paciifička regija).

Identifikacijske tetovaže: Nebrojene varijacije ovakvih tetovaža označavale su pripadnost plemenu, regiji, religiji, profesiji ili ideologiji. Unutar svakog regionalnog stila također je postajao kriptiran hijerarhijski sistem simbola, pa su kao i plemićke tetovaže pokazivale status pojedinca koji ih nosi.

Tetovaže kao oznaka postignuća: Obično sastavni dio regionalnih stilova, ove tetovaže su bile rezervirane za članove zajednica koji su se istakli iznimnim uspjehom u ratu, nekom poštovanom zanatu ili liječenju. Također su poput pečata u putovnici dokazivale daleka putovanja ili hodočašća. Vjerodostojnost ovih oznaka je bila zaštićena raširenim vjerovanjem da se tetoviranjem oznake postignuća na čovjeku koji ju nije zaslužio priziva zla sreća, kletva ili bolest na tetoviranog i tetovirača. Ovakva plemenska sujevjerja nisu bez smisla, jer bi prevarant stradao ako ne uspije dokazati da je ratnik ili majstor za kojeg se izdaje.

Terapijsko tetoviranje: Povijest je puna primjera tetoviranja u svrhu liječenja ili sprječavanja bolesti. Mnoge mumije su pronađene s naizgled besmislenim točkicama i križićima, da bi daljnjim ispitivanjem ispod tetovaža bili otkriveni tragovi artritisa i raznih drugih bolesti. Poznata je činjenica da ogroman broj bolesti koje nisu zarazne, nasljedne ili nastale kao posljedica ozljede imaju uzrok u ljudskoj psihi, pa ih je moguće liječiti raznim vrstama placebo. Tako je tetoviranje našlo svoje mjesto u tradicionalnoj medicini mnogih naroda, no za razliku od ostalih šamanskih rituala tetoviranje jača imuni sistem organizma iz razloga što organizam stvara antitijela u periodu zacjeljivanja rane na tetoviranom mjestu, a kasnije tijekom cijelog života je povišena razina antitijela zbog boje za tetoviranje koja se nalazi ispod kože.

Obredno tetoviranje: U svim kulturama postoje nekakvi obredi inicijacije koji su često popraćeni tetoviranjem. Radilo se tu o pretpovijesnom plemenu, današnjoj najjačjoj skupini ili nekom drugom zatvorenom krugu ljudi, pojedinac svojom spremnošću da podnese neugodan proces izrade neizbrisive oznake pripadnosti dokazuje da je

spreman zauzeti čvrst stav i snositi posljedice koje taj stav nosi. Još jedan oblik obrednog tetoviranja je tetoviranje talismana koji navodno donose snagu, hrabrost, sreću, bogatstvo i slično, to jest štite od nesreće, uroka, itd. Takve tetovaže jačaju samopouzdanje u pothvatima na koje se inače ne bi odvažili zbog straha ili sujevjerja.

Dekoratívno tetoviranje: Sve prije nabrojane forme tetoviranja s vremenom postupno gube izvorna značenja i postaju dio običaja raznih kultura, tako da se dizajni nastavljaju tetovirati kao ukras čak i kada je funkcija i značenje potpuno zaboravljeno. Većina stilova današnjeg tetoviranja, iako bazirana starim tradicijama nositeljima služi samo kao ukras.

Kazneno tetoviranje: Najčešće spominjano od strane protivnika tetoviranja, ovakvo tetoviranje je prakticirano da obilježi zločince, preljubnike, robove, poražene protivnike ili izopćene. Na primjer, stari Atenjani su ratne zarobljenike tetovirali znakom sove koja je bila simbol Atene. Grci su imali običaj robu tetoviranjem na licu napisati prijestupe poput lijenosti ili proždrljivosti, dok u srednjovjekovnom Japanu sitne kriminalce tetovirali na licu i podlakticama znakom zločina koji su počinili da bi ih se strože kaznilo ako su ponovno uhvaćeni na djelu. Posljednji primjer kaznenog tetoviranja su dobro nam poznati brojevi s podlaktica zatočenika nacističkih koncentracijskih logora iz drugog svjetskog rata.

Nabrojane vrste tradicionalnog tetoviranja su uz manje varijacije u samoj tehnici ostale nepromijenjene kroz povijest. Skoro sve tradicionalne tetovaže su u pravilu crne, tetovirane bojom na bazi čađe koja je u raznim rastvorima unošena pod kožu pomoću jedne ili više igala. Motivi su u pravilu apstraktni ornamenti ili ornamentalne životinjske i biljne forme izražene linijama i popunjenim ploham. Igle su se uvodile pod kožu direktno rukom ili montirane na drveni nosač po kojem se ritmički udaralo drugim štapićem. Neke od ovih tradicija preživjele su i do danas na mjestima zaštićenim od naleta imperijalizma i globalizacije, npr. u Bosni, zabačenim dijelovima bivšeg Sovjetskog Saveza, sjevernoj Africi, Borneu, Novom Zelandu i mnogim drugim pacifičkim otocima. Mjesta poput Havaja i Francuske Polinezije, gdje je tradicionalno tetoviranje bilo iskorijenjeno, doživljavaju ponovno buđenje ovog običaja u svom izvornom obliku. [<http://pixelizam.com/simboli-koji-pricaju-zivotnu-pricu-tetovaze-u-ruskim-zatvorima-i-njihovo-znacenje/> datum pristupa: 26.01.2020]. Tradicionalni, etnički motivi i tehnike stječu sve veću popularnost i među zapadnjacima, često potomcima kolonizatora koji

su se svim silama trudili uništiti ovu pojavu. Kako izgleda, moderno tetoviranje je probudilo interes za izumirući tradicije od kojih je nastalo, udahnuvši im tako novu snagu. Moderno i tradicionalno tetoviranje danas doživljavaju nezapamćen procvat kojem se ne vidi kraj u skoroj budućnosti.

2.3. Tetovaža s aspekta identifikacije

Tetovaža je jedinstven i vrlo jak osobni znak na tijelu. Vrlo je važno za identifikaciju ličnosti. Osobe s tetovažama također nesvjesno pomažu policiji u lakšoj identifikaciji nestalih i neidentificiranih osoba ili u raznim kaznenim djelima. Na svijetu gotovo ne postoje dvije osobe istog spola, dobi, visine i rase koje na sebi imaju potpuno iste tetovaže koje su istih dimenzija, lokalizacije, nijansi boje, motiva i teksture (ispupčene ili ravne). Istražni organi (policija, sudovi) posebno su vrijedni za tetovaže, jer ih nije moguće sakriti, malo ih je ljudi, pa ih je lako pronaći. S forenzičkog stajališta, tetovaže su vrlo pogodne za prepoznavanje nestalih osoba, čak i kad tjelesne promjene (truljenje, saponifikacija, mumificiranje, maceracija) brišu sve ostale karakteristike tijela koje su važne za prepoznavanje. Tetovaža se prirodno gubi samo posmrtnim promjenama kože (truleži i propadanjem), a ne smrću pojedinca. Ako je koža s tetovažom prisutna na skeletnoj osnovi (mumificirani leševi), može se presudno identificirati. Dugogodišnja praksa na Institutu za sudsku medicinu u Novom Sadu ukazuje na njegov ključni značaj u otkrivanju identiteta nepoznatog i trulog N.N. kadaver (Nomen Nescio = nepoznato ime), posebno u identifikaciji nestalih iz ratom pogođenih područja, kao i riječnih tokova dovedenih tijela iz inozemstva, prije svega Mađarske i Hrvatske (Takac, Budakov, 2007).

2.4. Tehnike tetoviranja, nekad i danas

Tetoviranje je poznato čak od neolita. Poznati *Ozti the Iceman* čija se starost procjenjuje na 3300 godina prije Krista, imao je čak 57 tetovaža. U određenim provincijama Kine pronađeni su mumificirani ostaci ljudi koji su također bili tetovirani, a starost im se procjenjuje na 2000 godina. Isti je slučaj i s nekim mumijama s turskog

područja koje su otkrile tetovaže životinja URL: [https://x-ica.com/tetoviranje-nekad-gri-
jeh-danas-trend/](https://x-ica.com/tetoviranje-nekad-gri-
jeh-danas-trend/), datum pristupa 25.01.2020). U starom Egiptu kao i Indiji, tetoviranje je također bilo vrlo popularno, a prekršćanski Germani i Kelti su svoja tijela često ukrašavali različitim tetovažama. Zapisi spominju i Skandinavce kod kojih je prije 10 stoljeća bilo popularno tetoviranje *od noktiju do vrata*, a svoja tijela su najčešće tetovirali slikama drveća. S pojavom kršćanstva, tetoviranje se počelo smatrati poganskim i đavolskim, pa su narodi koji su preuzeli kršćanstvo sve manje koristili iglu i tetoviranje URL: [https://x-ica.com/tetoviranje-nekad-gri-
jeh-danas-trend/](https://x-ica.com/tetoviranje-nekad-gri-
jeh-danas-trend/), datum pristupa: 25.01.2020.). Promjena odnosa prema tetoviranju najbolje se može prikazati na primjeru Japana. Iako se smatra da je tetoviranje na ovom otoku počelo još 10000 godina prije Krista, u razdoblju između 1603. i 1868. godine, tetovirali su se samo vatrogasci, fizički radnici i prostitutke, kako bi pokazali svoj društveni status. U tom periodu počinje i tetoviranje kriminalaca, što je zamijenilo staru tradiciju prema kojoj su kriminalcima otkidane uši i nosevi. Umjesto toga, kriminalcima su tetovirani prsteni za svaki zločin koji su počinili (URL: [https://x-ica.com/tetoviranje-nekad-gri-
jeh-danas-trend/](https://x-ica.com/tetoviranje-nekad-gri-
jeh-danas-trend/), datum pristupa: 26.01.2020.).

Slika 3. Japanska metoda tetoviranja

Izvor: http://www.skole.hr/dobro-je-znati/osnovnoskolci?news_id=456

Prethodno u radu nabrojane su vrste tetovaža kroz povijest. Nabrojane vrste tradicionalnog tetoviranja su uz manje varijacije u samoj tehnici ostale nepromijenjene kroz povijest. Skoro sve tradicionalne tetovaže su u pravilu crne, tetovirane bojama na

bazi čađe koja je u raznim rastvorima unošena pod kožu pomoću jedne ili više igala. Motivi su u pravilu apstraktni ornamenti ili ornamentalne životinjske i biljne forme izražene linijama i popunjenim plohama. Igle su se uvodile pod kožu direktno rukom ili montirane na drveni nosač po kojem se ritmički udaralo drugim štapom. Neke od ovih tradicija preživjele su i do danas na mjestima zaštićenim od naleta imperijalizma i globalizacije, npr. u Bosni, zabačenim dijelovima bivšeg Sovjetskog Saveza, sjevernoj Africi, Borneu, Novom Zelandu i mnogim drugim pacifičkim otocima. Mjesta poput Havaja i Francuske Polinezije, gdje je tradicionalno tetoviranje bilo iskorijenjeno, doživljavaju ponovno buđenje ovog običaja u svom izvornom obliku. Tradicionalni, etnički motivi i tehnike stječu sve veću popularnost i među zapadnjacima, često potomcima kolonizatora koji su se svim silama trudili uništiti ovu pojavu. Kako izgleda, moderno tetoviranje je probudilo interes za izumirući tradicije od kojih je nastalo, udahnuvši im tako novu snagu. Moderno i tradicionalno tetoviranje danas doživljavaju nezapamćen procvat kojem se ne vidi kraj u skoroj budućnosti.

Slika 4. Tradicija tetoviranja bosanskih žena

Izvor:<https://www.dw.com/hr/tisućljetna-tradicija-tetoviranja-bosanskih-hrvatica/a-38058580>

2.5. Tijelo kao platno u europskom diskursu

U kulturi gdje je vanjšina veoma važna, koža, kao najveći ljudski organ je platno na koje projiciramo naše najveće fantazije i najdublje strahove (Mifflin, 2013). Tetovaža kao fizički objekt na koži se nalazi u dvojnoj formi, istovremeno se nalazeći na površini kože kao i u svakom vlaknu kože. Na ovaj način tetovaža ima interesantnu dvojnost koju ne nalazimo niti u jednoj drugoj tjelesnoj modifikaciji. Tetovaža je dio nositeljeve kože. Kao takva, tetovaža mora biti prilagođena anatomiji tijela onoga koji ju nosi. Bez obzira kako trivijalan dizajn ili ideja bila, ukoliko je u skladu s tjelesnom anatomijom tetovaža će izgledati privlačno. Ljudsko tijelo je dinamična struktura. U skladu s navedenim svaki dizajn koji se nanosi na tijelo mora „glatko teći“ uz njega ili će se ono boriti protiv dizajna. Najprirodniji dizajn na ljudskom tijelu izgleda onaj u obliku S linije, zbog svoje simetrije i fleksibilnosti. Na zapadu su tetovaže gledane kao svojevrsno vanjsko prekrivanje preko prirodnog tijela. Neukrašena i ne mijenjana tijela su prirodni konstrukt, a svako njegovo voljno mijenjanje prema definiciji je kulturni zapis. Navedeno ima smisla kada sve sagledamo iz perspektive zapadnjačke kulture, gdje je intelektualna i filozofska tradicija bila takva da podupire ove navode koji svoje korijene vuku u Grčkoj (Marczak, 2007). Sve što nije bilo prirodno idealno, smatralo se nepotrebnom modifikacijom. Ovakvo vjerovanje navodi Marczak (2007) protegnulo se i u doba kršćanstva, kada se smatralo da je čovjek stvoren na Božju sliku stoga je njegovo tijelo najljepše upravo onakvo kakvo je, bez ikakvih mijenjanja.

Slika 5. Tetovaža prilagođena anatomiji tijela

Izvor: <https://6yka.com/novosti/miljenko-jergovic-tetoviranje-duse>

Europsku kulturu tetoviranja može se promatrati kroz prizmu barbarskih naroda poput Kelta, Gota, Pikta ili Gala. Kelti su grupa naroda koja je nastanjivala područje otoka Velike Britanije (Irska, Škotska i Wales). Tetovaže u keltskoj kulturi bile su veoma česte među ratnicima, smatrajući kako će njima zastrašiti neprijatelja. Odlazak u borbu smatrao se velikim činom među pripadnicima keltskog plemena. Iako poznati po svojoj ratničkoj tradiciji, Kelti su pored toga bili nadareni umjetnici i priznate zanatlije. Keltska kultura „slavila“ je ukrašavanje tijela. Piktski narod jedan je od najljepših, ali i najmisterioznijih primjera europske kulture tetoviranja. Veoma mali broj podataka o piktskoj kulturi ne ide u prilog istraživanja njihovog običaja tetoviranja i ukrašavanja tijela. Ono što znamo jest da se piktski narod često nazivao i obojenim narodom (Gilbert, 2000). Smatra se da je tijelo Pikta u većem dijelu bilo ukrašeno tetovažama. Samo ime plemena izvučeno je iz tehnološkog postupka ukrašavanja tijela. Kako ne postoji niti jedna zabilježena mumija piktskog podrijetla ne može se sa sigurnošću tvrditi koji su motivi bili zastupljeni u njihovim tetovažama. Može se samo pretpostaviti kako se motivi poklapaju u većem dijelu s pronađenim ukrasima na nadgrobnim spomenicima (Gilbert, 2000).

2.6. Predznanstveno razdoblje tetovaže

„Razdoblje otkrića i kolonizacije Novog svijeta obilježilo je početak nove ere u promišljanju ljudske tjelesnosti i estetike tijela. Premda je još oko 430. godine pr. n. e. Herodot izvještavao o nekim ritualnim praksama tetoviranja kod Tračana (usp. Conner 2011: 135), u Europi ovome fenomenu sustavnija pažnja nije pridana sve do kraja 16. stoljeća. U razdoblju kolonijalizma kada su kontakti bijelih doseljenika sa „egzotičnim“ tetoviranim Drugima postali prilično redoviti i učestali diljem Azije, Afrike i Amerike, javlja se potreba da se ova nova otkrića na neki način uklope u pojmovni univerzum Europljanina 16. stoljeća. Ovo je ozračje u kojem nastaju i prvi ilustrirani izvještaji, a zatim i prve studije tetovaža. 1590. godine izlazi drugo, ilustrirano izdanje knjige *A Briefe and True Report of the New Found Land of Virginia* autora Thomasa Harriota. Za ilustracije bio je zadužen belgijski umjetnik Theodore de Bry. Kako nikada nije stupio na američko tlo, de Bry je svoje gravure temeljio na crtežima i skicama koje je dobivao od nekih nadarenijih kolonizatora. U svojim detaljnim prikazima Indijanaca

izrazitu je pažnju posvetio njihovim tetovažama i drugim načinima ukrašavanja tijela. Premda njegovi prikazi danas nemaju neku posebnu etnografsku vrijednost, jer sam autor nikada nije uživo vidio protagoniste svojih uradaka, rad Theodora de Bryja povijesno je važan jer su njegove gravure izdane u navedenoj knjizi ujedno i prvi objavljeni europski prikazi tetoviranih ljudi koji su inspirirali brojne naknadne rasprave i studije o tetovažama“. (Schildkrout 2004: 324) Prva takva studija objavljena je pod naslovom *Anthropometamorphosis* 1653. godine a njen autor je britanski protestantski liječnik John Bulwer. Osim što je prvo djelo u potpunosti posvećeno modifikacijama ljudskog tijela, značaj ove knjige leži i u tome što je u njoj zacrtan način na koji će tetovaže biti percipirane u europskoj javnosti u narednih nekoliko stoljeća (ibid: 324). Uspoređujući ukrašena tijela urođenika koja je vidio u ilustracijama poput de Bryjevih, sa „prirodnim“, čistim tijelom Europljanina napravljenim „na sliku Božju“, Bulwer oštro osuđuje bilo kakve tjelesne modifikacije uz tumačenje kako su ove prakse zapravo pokušaj ljudske intervencije u Božji plan. Uzme li se u obzir i vremenski kontekst u kojem je pisao, može se reći da je Bulwer, poput brojnih drugih autora svojeg doba, dokazujući nadmoć Europljana na neki način davao moralni legitimitet osvajačkim kolonijalnim pokretima. Ukrašeno tijelo prema njemu znak je divljaštva i neciviliziranosti, dok je čisto tijelo odlika civiliziranog Kršćanina. Zanimljivo je i da Bulwer posebno mjesto u svojoj knjizi posvećuje oštroj kritici europskih žena koje koriste šminku i druge preparate za uljepšavanje smatrajući kako se ovim jednako nagrđuje Božja kreacija. (ibid: 325) Koliko je ova njegova interpretacija ukrašenih tijela kao „primitivne“ odlike prihvaćena u europskoj javnosti svjedoči i činjenica da je sam Bulwer doživio tri izdanja svoje knjige. Dihadomija tetovirani divljaci/čisti civilizirani lako je ušla u tadašnji europski diskurs naprosto zato što je bila korisna, i morati će proći nekoliko stotina godina do razvoja nešto objektivnijeg i znanstvenijeg pristupa.

2.7. Razvoj antropološkog pristupa: 19. i 20. stoljeće

„Krajem devetnaestog stoljeća, u vremenu kada su današnji „očevi antropologije“ tek sazrijevali u ozbiljne ljude, jedna javnosti i danas relativno nepoznata istraživačica napisala je prvi antropološki članak u potpunosti posvećen temi tetoviranja.

Riječ je o britanskoj antropologinji Anne Walbank Buckland i njenom članku „*On Tattooing*“ izdanom 1888. u časopisu *The Journal of the Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*, koji je tri godine kasnije zajedno sa ostalim njenim radovima uključen u knjigu *Anthropological Studies*. Članak ugrubo može biti podijeljen u tri cjeline. U prvom dijelu autorica spekulira o tetoviranju u prošlosti, govoreći kako je ovaj oblik ukrašavanja tijela vjerojatno bio prihvaćen u vrlo ranoj fazi nastanka ljudske vrste, te da je u nekom od tih ranih razdoblja razvitka bio gotovo univerzalan. Njegova važnost, kaže, opada s napretkom civilizacije i počecima korištenja odjeće kao manje bolnog načina ukrašavanja (Buckland 1888: 319). U drugom dijelu autorica prelazi na etnografsku građu prikupljenu od različitih autora, na temelju čega iznosi prvu općenitu taksonomiju tetovaža, prema metodi izrade. Prva metoda, za koju drži da je starija, ne uključuje uporabu pigmenta (rezanje –eng. gashing). Drugi način izrade jest tetoviranje s uporabom pigmenta koji je prvo nanesen na kožu, a potom oštrim predmetima utisnut u tijelo (ibid: 319).

Slika 6. Scarification

Izvor: <https://www.octopuspiercing.hr/hr/tattoo/scarification-cutting.html>

Dok se u ova prva dva navedena dijela članka u radu Bucklandove jasno ocrta evolucionistički pristup koji je nekoliko desetljeća ranije razradio njen sunarodnjak

i kolega Edward Burnett Tylor, treći dio ponešto odskače od ovog modela. Zadnji dio, koji obuhvaća gotovo polovinu rada, uključuje promišljanja o funkcijama koje tetovaže mogu imati u pojedinim društvima i u različitim kulturnim kontekstima. Iako već u prvim rečenicama dotičnog rada autorica eksplicira da tetovažu promatra primarno kao ukras, u ovom posljednjem dijelu ovome dodaje još i inicijacijsku, magijsku i statusnu ulogu koju tetovirani motivi mogu imati“ (ibid: 319, 321, 325). Na samome početku 20. stoljeća tetovaže su bile stigmatizirane zbog njihove poveznice s nepriličnim muškim slikama. Žene koje su bile tetovirane znale su da će biti smatrane 'raspuštenicama' ako bi pokazale svoje tetovaže. Iako su male diskretne tetovaže bile trendi na kraju 19. stoljeća, žene koje su bile potpuno tetovirane, u puno manjoj mjeri su bile društveno prihvaćene nego muškarci, te su 'narušavale prirodu'. Razlog tomu je bio taj što se smatralo da su žene intenzivnije povezane s prirodom, kroz majčinstvo, žensku intuiciju i sl., što ih je odvajalo od kulture. No, 1920-ih godina, ženske tetovaže doživljavaju preporod tijekom sufražetskog pokreta. Bio je to izazov za ženski identitet, koji je poljuljao stajališta o ženama kao primitivnima, povezanima s prirodom, čistoga tijela, a tetovaže se više nisu skrivale pod odjećom. [Borovac, 2007.]

Slika 7. Ilustracija sufražetkinja

Izvor: <https://www.srednja.hr/oznaka/sufrazetkinje/>

Tijekom kontra kulture 1960-ih i 1970-ih i hippie antiratnih pokreta, kao i pokreta za prava ženska prava i prava LGBT osoba, žene su propitivale svoj položaj u svijetu, a radikalna reakcija je bila tetoviranje tijela kako bi postale drukčije, nasuprot ustaljenoj normi – bio je to način protestiranja protiv društvenoga poretka. 1980-ih i 1990-ih, žensko tijelo je steklo neovisnost. Žene su počele kozmetički rekonstruirati vlastita tijela, od bodybuildinga i plastičnih operacija, do tetoviranja i pirsanja. Tijekom spomenutoga razdoblja, postojale su dvije vrste žena – one koje su se htjele uklopiti i one koje su

htjele odudarati od pravila. Prve spomenute podvrgavale su se plastičnim operacijama kako bi bile što bliže savršenstvu, dok su se druge tetovirale radi samopotvrđivanja i nepristajanja uz trendove. Feminizam je tijekom ovoga razdoblja rekonstrukcije i pobune karakteriziran dualističkom reprezentacijom ženskoga rodnog identiteta. [Borovac, 2007.] Danas, ipak, tetovaže nisu dio subverzivnosti niti su povezane s 'lošim' ženama. Nasuprot tomu, postale su modni dodaci, te toliko učestale i priznate da je mogućnost isticanja subverzivnih definicija žena sve manja. Tetovaže čak pružaju ženama mogućnost kontrole nad vlastitim tijelima. No, ipak, muškarci često koriste tetovaže kako bi ponovno osnažili tradicionalni značaj muškosti, dok žene istovremeno izazivaju, ali i reproduciraju konvencionalne standarde ženskosti. Dok žene tetovaže mogu koristiti kao način izazivanja tradicionalnih rodnih normi, mogu se pomoću njih i prilagoditi ustaljenim standardima femininosti, što neki vide u mjestima na koja žene stavljaju tetovaže (rame, donji dio leđa, bok – seksualizirana područja, odnosno područja oslobođene seksualnosti), te u tradicionalnim ženskim slikama – životinje, cvijeće, srca, i slično. Također, u članku *Why do People Get Tattoos?* autori navode da kada žene traže slobodu i snagu putem svojih tijela, značenja koja pridaju tetovažama su 'kulturno označena' od strane društva. Žene su počele upotrebljavati tetovaže i kako bi osnažile svoja tijela nakon traumatskih iskustava, uključujući bolest i zlostavljanje. Tako su, u posljednje vrijeme, žene koje su bile na oporavku od raka dojke, radile tetovaže kako bi prekrile ožiljke mazektomije te istaknule razorne posljedice bolesti. Ujedno, pomoću tetovaža bi osjećale kao da su vratile izgubljene ili zlostavljane dijelove vlastita tijela, što je iznimno bitno u procesu liječenja. Tetovaže, osim toga, pomažu ženama prihvatiti vlastita tijela i u svakodnevnim iskustvima – ako se osjećaju neprivlačnima, slabima ili drukčijima. [Borovac, 2007.]

Slika 8. Tetovaža nakon mastektomije

Izvor: <https://www.thatcreativefeeling.com/beautiful-women-surviving/pink-ribbon-mastectomy-tattoo/>

2.8. Tijelo kao platno: funkcija i simbolika tetovaže u ostalim zemljama

Tetovaža je pokretač, posrednik u komunikaciji simbola. Kako navodi Wilson (2008) tetovaže su aktivne, u trenucima izloženosti drugima one projiciraju simbole drugima. Pojedincima tetovaže ne predstavljaju samo oznaku koja je u tom trenutku bila ideja ili želja, već dio identiteta njih samih. Kao način komuniciranja tetovaža je u istom trenutku impresivna i ekspresivna. Tetovaža je svjesna tjelesna modifikacija određena socijalnim i kulturnim naslijeđem nositelja. Ostaci stvarnih fizičkih dokaza o postojanju tetovaža još u doba Egipćana, godinama su bili zanemarivani od strane Egipologa. Danas svjedočimo brojnim otkrivenim mumijama čije ostatke kože krasi tetovaže. Potkraj 19. stoljeća u Tebi otkrivena je mumija pod nazivom Amunet, svećenica božice Hathor čije tijelo krasi nekoliko tetovaža. Dizajn tetovaža se sastojao od više dijamantnih oblika sastavljenih od niza točaka. Položaj linija i točaka bio je smješten u apstraktne geometrijske uzorke. Oznake na truhu povezujemo s ritualom plodnosti, dok se za raspored drugih oznaka na tijelu vjeruje da su služile u neke vrste obrednih ili vjerskih rituala. Dizajn kakav je na nađen na Amunet, arheolozi su pronašli na još nekoliko mumija te su sve bile žene (Neubauer, 2016). Egipćani kao kultura općenito

nisu bili skloni tetovažama ili drugim oblicima modifikacije tijela, osim ako se nije radilo o ženskom tijelu. Najraniji dokazi o kulturi tetoviranja u Japanu pronađeni su u glinenim figurama čije je lice bilo izrezbareno predstavljajući tetovaže. Japanske tetovaže spadaju u najpopularniji i najrašireniji stil tetoviranja diljem svijeta. Japanska kultura tetoviranja poznata je po tome što svaki dio tetovaže ima određeno značenje te je upravo to razlog zašto je tako široko rasprostranjena. Simbol zmaja u japanskoj mitologiji predstavlja mudrost, snagu i sposobnost upravljanja silama svemira za dobrobit ljudi. Lice zmaja obično ne čini lice jednoga zmaja već više njih te ono poprima karakteristike životinja koje je zmaj susreo tijekom života. Japanski zmaj obično je nositelj blagoslova. Veoma začuđujuća pojava u zapadnoj kulturi je količina mitova vezana u japanskoj mitologiji za koi ribu. Ovaj simbol nije samo šarena slika, već najpopularnija priča japanske kulture. Koi riba uvijek je pozicionirana na tijelu nositelja na način da pliva uzvodno jer to simbolizira snagu i hrabrost. Vjeruje se da ukoliko koi riba uspije isplivati uzvodno do tzv. „Zlatnih vrata“ ona postaje zmaj. Temeljem ovoga koi riba simbolizira odlučnost i želje. Jedna od najvažnijih ptica mitologije općenito, ako ne i najvažnija jest feniks. Njegova simbolika jedinstvena je diljem svijeta, a njegova snaga leži upravo u njegovoj sposobnosti uzdizanja iz pepela i ponovnog rođenja koja simbolizira uskrsnuće, vječni život i trijumf (pobjedu nad smrću). Japanski stil tetoviranja je veoma prepoznatljiv po svojim jarkim bojama i tome što tetovaža zauzima veći dio tijela. Njihove tetovaže prožete su većim dijelom florom i faunom te mitskim bićima. Vizualno su veoma efektne i dopadljive. Vibrantnost boja i fluidnost oblika japanskih tetovaža podsjeća na njihovu tehniku izrade drvoreza. Nisu slučajno prvi tetovirači bili majstori drvoreza. Umjetnost tetoviranja u Kini postoji više stotinjak godina. Tetoviranje u Kini se naziva wen shen, što doslovno znači „probijanje tijela“. Iako je umjetnost tetoviranja dugo poznata u Kini u većini je slučajeva neuobičajena praksa. Tijekom kineske prošlosti tetoviranje je smatrano deformacijom tijela, nečim nepoželjnim. Iako tetovaže u Kini ne nailaze na takvu popularnost javnosti i društva, određeni pripadnici manjih grupa imaju veoma važnu povezanost s njima: Dulong i Dei plemena, te Li narod s otoka Hainan. Tetoviranje u plemenu Dulong rezervirano je samo za osobe ženskog spola. Kultura tetoviranja pripadnica plemena datira iz dinastije Ming⁵. Bivajući često pod napadom drugih plemena, pleme Dulong suočavalo se sa problemom otimanja i silovanja pripadnica njihova plemena (Hongjiang i Wenming, 2013). Ne bi li spriječile daljnje napade i otimanja, žene su počele tetovirati lica smatrajući kako će njihova

„ružnoća“ odbiti napadača od njegova nauma. Tetoviranje u Africi datira unatrag nekoliko stotina godina. Od simbola plodnosti na ženama, do simbola hijerarhije u plemenu. Vjeruje se kako se tetoviranje u Africi pojačalo tijekom perioda robovske razmjene (Ozongwu, 2012). Pripadnici plemena bili su označavani prilikom slanja u roblje ne bi li zauvijek nosili simbol roba pokuša li ih netko osloboditi. Osim tetoviranja u svrhu označavanja robova, afrička plemena tetovirala su se pri polasku u rat i kada su htjeli ukazati na nečiju ljepotu.

3. EMOCIONALNI PROFIL

Emocije su složena posljedica lanca događaja koji započinju opažanjem emotivnih draži, a kada se emotivne draži kognitivno obrade nastaje impuls ponašanja i djelovanja u određenoj sredini, u cilju prilagođavanja, pa se tako može reći da nastaju i tetovaže. Osnovne, primarne emocije, zapravo su emocije strukturiranja velikog broja crta ličnosti. Zbog velikog utjecaja ličnosti na ponašanje pojedinca, istraživanje i opisivanje ličnosti ima značajno mjesto u psihologiji. Na razvoj emocija utječu razni biološki i okolinski činitelji. Roditelji su glavni modeli u razvoju emocionalnosti jer svojim ponašanjem daju primjer. Erikson, kao razdoblje energičnog otkrivanja, opisuje razdoblje ranog djetinjstva, a do treće godine života emocije samosvjesnosti povezane su sa samovrednovanjem i percepcijom o samome sebi. Emocionalna inteligencija kao sposobnost ili „kognitivnoemocionalna sposobnost“ je stvarna sposobnost percipiranja, procesiranja i uporabe emocionalnih informacija, piše Ivanišević. Taj konstrukt spada u područje kognitivnih sposobnosti i treba biti mjeren testovima maksimalnog učinka. Nasuprot tome, emocionalna inteligencija kao crta ličnosti je skup samopercepcija i dispozicija povezanih s emocijama. Uobičajeno je shvaćanje ljudske kognitivne arhitekture u psihologiji i srodnim znanostima da je ona općenamjenska i nezavisna od sadržaja koji se procesira. To znači da se ljudski um sastoji od jednoga ili maloga broja općenamjenskih mehanizama (npr. mehanizama učenja), koji jednako djelotvorno mogu procesirati informacije bilo koje vrste i koji su odgovorni za rješavanje vrlo različitih adaptivnih problema, od npr. izbora hrane do pronalaženja prevaranta pri recipročnom altruizmu. Featherstone piše kako unutar skoro svakog društva je moguće pronaći skupine ljudi i društvo koje je, kroz povijest, mijenjale svoje tijelo na neki način. Zajednički naziv za postupke koji relativno trajno i namjerno mijenjaju izgled i formu tijela su tjelesne modifikacije, a one obuhvaćaju tetoviranje, piercing, genitalno sakaćenje, stvaranje ožiljaka, ali i stavljanje implatanata. Istraživači koji se bave teorijama ličnosti i osobnosti više-manje su se složili oko njezine strukture, te danas najveći broj autora kao skup dimenzija najvišeg reda kojima je moguće opisati ličnost svakog pojedinca prihvaća petofaktorski model. Njegova struktura proizlazi iz teorija ličnosti i leksičkog pristupa, koji podrazumijeva da rječnici svakodnevnog jezika adekvatno odražavaju individualne razlike koje se odnose na socijalnu i psihološku stvarnost.

3.1. Crte osobnosti i emocionalne komponente

Ličnost, Greenberg i Baron definiraju kao „skup karakteristika osobe kojima možemo pripisati njezino dosljedno ponašanje, doživljavanje i razmišljanje“ (Greenberg i Baron, 2003: 105). Baš zbog velikog utjecaja ličnosti na ponašanje pojedinca, istraživanje i opisivanje ličnosti ima značajno mjesto u psihologiji. Iako postoje mnoge teorije o tome kako ličnost utječe na rad, navest ćemo samo neke od crta ličnosti koje se povezuju s radnom uspješnosti. Podijelit ćemo ih u dvije skupine – temeljne crte ličnosti i ostale crte ličnosti koje su važne za obavljanje posla. Ivanišević u svom radu Emocionalna inteligencija i pušenje (2017: 133) piše kako je emocionalna inteligencija pojam koji se u posljednjih dvadeset godina često spominje u psihološkoj, ali i široj društvenoj javnosti. „Prvi put se u akademskom kontekstu pojavio 1985. godine, u naslovu doktorske disertacije Wayn Paynes. Ipak, naučnici Peter Salovey sa Sveučilišta Yale i John D. Mayer sa Sveučilišta New Hampshire smatraju se osnivačima ovoga konstrukta, jer su ga prvi pokušali operacionalizirati. Navedeni autori su emocionalnu inteligenciju početno definirali kao sposobnost praćenja i razlikovanja vlastitih i tuđih emocija i uporabe tih informacija kao vodiča za razmišljanje i ponašanje“. „Međutim, uskoro su uvidjeli da ova definicija naglašava samo opažanje i regulaciju emocija te da je isпустиła razmišljanje o osjećajima. Stoga su predložili revidiranu definiciju, prema kojoj emocionalna inteligencija uključuje sposobnosti brzog zapažanja, procjene i izražavanja emocija, sposobnosti uviđanja i generiranja osjećaja koji olakšavaju mišljenje, sposobnosti razumijevanja emocija i znanje o emocijama i sposobnost reguliranja emocija u svrhu promidžbe emocionalnog i intelektualnog razvoja. Pored toga, Mayer, Salovey i Caruso su inicirali i razdvajanje „modela emocionalne inteligencije kao sposobnosti“ i „mješovitih modela emocionalne inteligencije“ (Ivanišević i dr., 2017: 135). Prva skupina, koja ima jedinog pravog predstavnika u Mayer-Saloveyevom modelu emocionalna inteligencija, nastoji ograničiti, dati konstrukt na sposobnosti obrade „emocionalnih informacija“, dok druga skupina, koju najbolje predstavljaju Bar-Onov i Golemanov model, postulira emocionalnu inteligenciju kao skup raznovrsnih psiholoških kvaliteta (intelektualnih, dispozicionih i bihevioralnih) koji rezultiraju uspješnim emocionalnim funkcioniranjem. Kao alternativu ovoj kategorizaciji Petrides i Furnham predložili su razlikovanje „EI kao sposobnosti“ i „EI kao crte ličnosti“. Prema njihovom mišljenju emocionalna inteligencija kao sposobnost ili „kognitivno emocionalna sposo-

bnost“ je stvarna sposobnost percipiranja, procesiranja i uporabe emocionalnih informacija, piše Ivanišević. Taj konstrukt spada u područje kognitivnih sposobnosti i treba biti mjereno testovima maksimalnog učinka. Nasuprot tome, emocionalna inteligencija kao crta ličnosti je skup samopercepcija i dispozicija povezanih s emocijama. Ivanišević u svom radu objašnjava kako ono pada u područje „ličnosti i treba biti mjerena skalama zasnovanim na samoizvještavanju, pri čemu visok rezultat na takvim skalama pokazuje da osoba vjeruje da je „u kontaktu“ sa svojim emocijama, te da ih može regulirati. Budući da navedeno Petridesovo razumijevanje emocionalne inteligencije kao crte ličnosti najviše odgovara našem istraživačkom pitanju, u nastavku ćemo se nešto detaljnije osvrnuti na njega. Naime, Petrides i suradnici emocionalnu inteligenciju definiraju kao konstelaciju bihevioralnih dispozicija i samopercepcija koje se odnose na vlastitu sposobnost prepoznavanja, procesiranja i uporabe emocionalnih informacija“ (Ivanišević, 2017: 131). Nadalje, njihov model konceptualizira emocionalnu inteligenciju kao crte ličnosti i obuhvaća četiri međusobno povezana čimbenika:

- dobrobit,
- samokontrolu,
- emocionalnost i
- socijabilnost

Dobrobit se u ovoj priči odnosi na percepciju osobe o tome koliko je sretna u životu, optimistična povodom budućnosti i kako procjenjuje razinu svoga samopoštovanja, a samokontrola, emocionalnost i socijalnost se odnose na kontrolu i regulaciju afekata. Ovaj Petridesov pokušaj da znanstveno utemelji emocionalnu inteligenciju kao skup samopercepcija i dispozicija povezanih s emocijama i emocionalnim funkcioniranjem, pokazao se potpuno uklopiv u postojeće taksonomije crta ličnosti, jer tako shvaćena emocionalna inteligencija, prema Ivaniševiću, predstavlja „rekonceptualizaciju osobina koje su locirane na nižim razinama u hijerarhiji crta ličnosti. Na osnovu navedenoga, dolazi se do zaključka da je Petridesovo shvaćanje emocionalne inteligencije kao crte ličnosti otvorilo put razmatranju mogućnosti za poboljšanje EI. Tako i Ciarrochi ističe da se EI može poboljšati samo ako govorimo o EI kao crti jer se na tipično ponašanje može znatno više utjecati nego na sposobnosti. Stoga danas prevladava mišljenje da se emocionalna inteligencija jednim dijelom stječe genetskim naslijeđem, a jednim dijelom učenjem, te je i jedna od specifičnosti vezanih uz emocionalnu inteligenciju pretpostavka da se ona, za razliku od IQ, može razvijati“ (Ivanišević, 2017: 137).

Mnogi autori smatraju da je potrebno što ranije započeti s ovladavanjem brojnim emocionalnim vještinama, te ulažu velike napore kako bi osmislili specifične programe, kojima će djeci pomoći da nauče kako prepoznati vlastite emocije i kako upravljati njima kod sebe i drugih, te kako kontrolirati negativno impulzivno ponašanje i pronaći kreativna rješenja za društvene poteškoće.

3.2. Primarne emocije

Uobičajeno je shvaćanje ljudske kognitivne arhitekture u psihologiji i srodnim znanostima da je ona opće namjenska i nezavisna od sadržaja koji se procesira. To znači da se ljudski um sastoji od jednoga ili maloga broja opće namjenskih mehanizama (npr. mehanizama učenja), koji jednako djelotvorno mogu procesirati informacije bilo koje vrste i koji su odgovorni za rješavanje vrlo različitih adaptivnih problema, od npr. izbora hrane do pronalaženja prevaranta pri recipročnom altruizmu (URL: https://www.pilar.hr/wpcontent/images/stories/dokumenti/zbornici/mozak_i_um/mozak_i_um_089.pdf, pristup ostvaren 10.1.2020.).

Ovakav pogled na strukturu i funkcioniranje ljudskog uma počiva na pretpostavci da je ljudski um pri rođenju minimalno genetski ograničen, odnosno sadržajno uglavnom prazan, a da se gotovo cjelokupan sadržaj u njega ugrađuje iskustvom, tj. mehanizmima učenja. Nasuprot tome, evolucijska psihologija počiva na pretpostavci o tzv. masivnoj modularnosti. „Ona ljudski um shvaća kao skup specijaliziranih mehanizama – modula, koji su tijekom evolucije oblikovani za rješavanje specifičnih adaptivnih problema. Modularni se sustav najopćenitije može definirati kao sustav sastavljen od strukturalno i/ili funkcionalno različitih dijelova, odnosno kao sustav u kojem pojedini modul ima drugačiju strukturu i/ili funkciju nego ostali moduli“ (https://www.ffri.hr/~agracanin/psihologija_licnosti/predavanja/Personality3.ppt)

Ovakvi se sustavi mogu pronaći na različitim razinama organizacije organizama – od genetske, neuralne, anatomsko/fiziološke do ponašajno/kognitivne razine. Općenito se evolucija novih sustava i struktura odvija tako da se specijalizirani mehanizam „konstruira“ na temelju postojećega repertoara, često upotrebom, kooptiranjem i povezivanjem već postojećih resursa.

„Za razliku od opće namjenskih mehanizama, moduli su sadržajno bogati, odnosno sastoje se od preprogramiranih, urođenih informacija koje u interakciji s okolinom dovode do određene fenotipske ekspresije“

(URL: https://www.ffri.hr/~agracanin/psihologija_licnosti/predavanja/Personality3.ppt).

Razlikovanje stečenoga naspram urođenoga, koje se u velikoj mjeri odražava u opće namjenskoj koncepciji naspram modularnoj koncepciji ljudskog uma, ne treba shvatiti kao dihotomiju s oštrim granicama, nego prije kao stupanj u kojem su osnovna obilježja ljudskoga kognitivnog sustava određena razvojnim iskustvima naspram genetski preprogramiranim karakteristikama. Geary i Huffman predlažu da stupanj plastičnosti, odnosno modularnosti ljudskog uma ovisi o relativnoj varijantnosti, odnosno invarijantnosti, evolucijski značajnih informacijskih uzoraka. Stabilni adaptivni problemi koji su se ponavljano javljali tijekom evolucijske prošlosti i koji su glavni predmet evolucijske psihologije doveli su do razvoja genetski ograničenoga i sadržajno bogatog modularnog sustava, u kojem svaki modul procesira određenu vrstu okolinskih informacija i omogućuje rješavanje specifičnoga adaptivnog problema. Prije svega, jedan od osnovnih bioloških principa jest da različite funkcije zahtijevaju različite mehanizme. Rezultat prirodne selekcije jesu specifične, a ne opće adaptacije. Kao što nemamo jedan senzorni organ opće namjene koji bi obavljao funkcije vida, sluha, okusa itd., tako najvjerojatnije ne postoji ni jedinstven mentalni organ koji bi obavljao sve mentalne funkcije, nego se može očekivati da različite mentalne funkcije obavljaju različiti mentalni organi, tj. moduli. Drugo, uspješna rješenja adaptivnih problema razlikuju se od područja do područja. (URL: https://www.pilar.hr/wp-content/images/stories/dokumenti/zbornici/mozak_i_um/mozak_i_um_089.pdf, pristup ostvaren 10.1.2020.).

Uspješan izbor spolnoga partnera zahtijeva drugačije kompetencije nego uspješno pronalaženje prevaranta u sustavu recipročnog altruizma. Treće, evolucijski psiholozi smatraju da mehanizam opće namjene ne bi ni mogao biti oblikovan evolucijskim procesom, jer bi on uvijek funkcionirao lošije nego sustav koji se sastoji od specijaliziranih modula. Naime, mehanizam opće namjene, koji nema nikakva unaprijed ugrađenoga sadržaja bilo u obliku specifičnoga znanja ili specifičnih procedura koje će organizam voditi prema rješavanju adaptivnih problema, nužno bi bio vrlo spor i susreo bi se s problemom kombinatoričke eksplozije (Tooby i Cosmides, 1995). Takav bi mehanizam trebao evaluirati sve moguće ponašajne alternative, a kako s poveća-

njem složenosti problema eksponencijalno raste i broj mogućnosti, to bi dovelo do potpune nemogućnosti funkcioniranja takva mehanizma. S tim u vezi, kada bi organizam posjedovao samo sadržajno prazan mehanizam opće namjene, a ne velik broj modula koji su sadržajno bogati urođenim informacijama o okolini, tada bi mu na raspolaganju bile samo informacije koje može dobiti percepcijom i učenjem, što bi bilo nedovoljno za preživljavanje i reprodukciju. Ukratko, modularna organizacija ljudskog uma najbolje odražava adaptivne probleme koji su se ponavljano javljali tijekom evolucijske prošlosti naše vrste. Bez obzira na brojnu evidenciju koja dolazi iz istraživanja u neuropsihologiji, razvojnoj i kognitivnoj psihologiji, neuropatologiji i drugim područjima, pitanje modularnosti ljudskog uma još je daleko od konačnog odgovora. Je li ljudski um i u kojoj mjeri modularan, koje su mentalne funkcije više, a koje manje, modularno organizirane, koji ontogenetski procesi također mogu dovesti do modularnosti, može li se funkcionalno plastični neokorteks također smatrati adaptacijom – pitanja su oko kojih vlada neslaganje i oko kojih se vode velike rasprave. (URL: https://www.pilar.hr/wp-content/images/stories/dokumenti/zbornici/mozak_i_um/mozak_i_um_089.pdf, pristup ostvaren 10.1.2020.). Međutim, istraživanja u posljednjih dvadesetak godina pokazuju da ako igdje postoje funkcionalno specijalizirani moduli, onda je to svakako na subkortikalnoj razini, gdje se odvija najveći dio emocionalnoga procesiranja. Zbog toga su od svih ispitivanih funkcija ljudskog uma primarne emocije svakako jedan od najvjerojatnijih kandidata za modularnu organizaciju.

Čorlukić i suradnici u svom radu Psihoterapija i afektivna neuroznanost (2014: 249) pišu kako se primarne, biološki umrežene emocije javljaju se iz dubokih supkortikalnih područja mozga i u osnovi su neovisne o kognitivnom i jezičnom procesuiranju, premda se kod čovjeka svaki podražaj nagonско-emocionalnog sustava trenutačno reflektira u višim područjima mozga, kortikalno-kognitivnim, u kojima se formiraju i socijalne emocije i autobiografsko svojstvo. „Te su te supkortikalne strukture temelji samog fenomena ljudske svijesti, jezgrovno-afektivno svojstvo kod Pankseppa ili primordijalna primarna svjesnost i srži svojstvo kod Damasia. Iz te neuroanatomske perspektive proizlazi da su primarno svojstvo i emocije pokretani neposredno povezanim strukturama i krugovima, te da tu razinu svojstva i emocije treba razlikovati od viših kognitivnih sustava autobiografskog svojstva/identiteta i viših socijalnih emocija. Ono što je za psihoterapiju i psihopatologiju bitno da bi ti viši sustavi funkcionirali, potreban je

ekvilibrij ili homeostaza u radu primarnih sustava emocija/svojstva, jer ti sustavi mogu biti presenzibilizirani ili podsenzibilizirani“ (Čorluković i dr., 2014: 249).

Danas je među mnogim neuroznanstvenicima prihvaćeno mišljenje da primarne emocije nastaju u različitim krugovima, odnosno sustavima, neuralne aktivnosti, da su neki od tih primarnih emocionalno-motivacijskih sustava zajednički svim sisavcima te da su ti sustavi evoluirali kako bi usmjeravali ponašanja prema evolucijski važnim ciljevima. Jedna od osnovnih karakteristika primarnih emocija koja govori o njihovoj modularnosti odnosi se na njihovu lokalizaciju u mozgu te na postojanje koordiniranih obrazaca neuralne aktivnosti koja je u njihovoj podlozi. (URL: https://www.pilar.hr/wp-content/images/stories/dokumenti/zbornici/mozak_i_um/mozak_i_um_089.pdf, pristup ostvaren 10.1.2020.).

U posljednjih nekoliko godina predloženo je postojanje većega broja emocionalnih sustava koji uključuju neuroanatomske, neurofiziološke i ponašajne komponente. Neki od tih sustava odgovaraju primarnim emocijama, dok se za druge može reći da je riječ o specifičnim komponentama primarnih emocija. Tako je npr. Panksepp predložio sedam takvih sustava i nazvao ih traženje/očekivanje, igra/radost, strast/seksualnost, briga/njega, strah/anksioznost, panika/separacija i bijes/ljutnja (URL: https://www.pilar.hr/wpcontent/images/stories/dokumenti/zbornici/mozak_i_um/mozak_i_um_089.pdf, pristup ostvaren 10.1.2020.).

Fisher detaljnije je razradila tri emocionalna sustava vezana uz ljudsku seksualnost - strast/seksualnost, romantična privlačnost i međuspolna privrženost, dok je npr. LeDoux (2000.) precizno razradio odnos psihološko/ponašajnih i neuralnih osnova sustava straha. Važno je naglasiti da su svi predloženi emocionalni sustavi genetski uvjetovani, da imaju dobro određenu neuroanatomsku i neurokemijsku podlogu te da imaju specifične funkcije, odnosno da procesiraju specifičan sadržaj, što sve govori u prilog tome da ih možemo smatrati posebnim mentalnim organima, tj. modulima. https://www.unipu.hr/uploads/media/Emocionalni_ili_cuvstveni_procesi.pdf (pristup ostvaren 10.01.2020.godine)

Budući da se moduli smatraju adaptacijama nastalima tijekom evolucijske prošlosti, oni nedvosmisleno trebaju počivati na genetskoj osnovi, odnosno trebaju biti urođeni. Na urođenost emocionalnih procesa upućuju brojni podaci o njihovim različiti-

tim neuralnim supstratima, kao i podaci koji govore o univerzalnosti obrazaca emocionalnoga reagiranja. Eksperimentalna istraživanja pokazuju da ljudi u različitim kulturama podjednako uspješno prepoznaju facijalne ekspresije primarnih emocija iako se, za razliku od kvalitete, procjena intenziteta tih ekspresija pokazala ovisnom o kulturalnom kontekstu. Istraživanja su također pokazala da ljudi u različitim kulturama pojedine obrasce ponašanja univerzalno povezuju s pojedinim emocionalnim sustavima. Tako se npr. pri aktivaciji sustava romantične privlačnosti javljaju obrasci ponašanja koji su zajednički svim ispitivanim kulturama. Kulturalna univerzalnost i jedinstvena neuralna struktura sustava romantične privlačnosti govore o njegovoj urođenosti, kao jednoj od općih karakteristika funkcionalnih modula. Na sličan zaključak upućuju i podaci o zasebnim neurofiziološkim strukturama u podlozi facijalnih ekspresija primarnih emocija (URL: https://www.pilar.hr/wp-content/images/stories/dokumenti/zbornici/mozak_i_um/mozak_i_um_089.pdf, pristup ostvaren 10.1.2020.).

3.3. Tjelesno modificiranje

Tjelesno modificiranje definira se kao postupak „koji relativno trajno i namjerno mijenjaju izgled i formu tijela što obuhvaća tetoviranje, piercing, stvaranje ožiljaka, genitalno sakaćenje, stavljanje implantata i sl“. (Featherstone, 2000: 349). Featherstone piše kako unutar skoro svakog društva je moguće pronaći skupine ljudi i društvo koje je, kroz povijest, mijenjale svoje tijelo na neki način . Zajednički naziv za postupke koji relativno trajno i namjerno mijenjaju izgled i formu tijela su tjelesne modifikacije, a one obuhvaćaju tetoviranje, piercing, genitalno sakaćenje, stvaranje ožiljaka , ali i stavljanje implantata. Piercing se definira kao „bušenje kože kojim se stvara mjesto za nošenje nakita, dok je tetoviranje trajno nanošenje nekog dizajna na kožu uz pomoć igle i tinte, odnosno električne naprave za tetoviranje. Mjesto piercinga i izgled tetovaže varirali su ovisno o geografskom području na kojem su se prakticirali, a osim toga, njihovo je značenje bilo specifično za kulturu i vrijeme u kojoj su se javljali . Tetoviranje se definira kao "uvlačenje u kožu bilo kakvog materijala za bojanje osmišljenog kako bi ostavio polutrajni ili neizbrisiv trag" (Chalmers, 2009: 56).

Povijest tetoviranja je vrlo dramatična i zanimljiva. Ljudi su svoja tijela ukrašavali tetovažama tisućama godina, a to ukrašavanje nosilo je specifične kulturne i društvene

važnosti. Tijekom vremena, značenje i važnost tetoviranja su se razlikovali i mijenjali. Mnoge dokumentacije o ljudskoj povijesti pokazuju da su tetovaže služile, u različitim kulturama, simboli religijske i duhovne odanosti, kao oznake hrabrosti, seksualne požude i simboli plodnosti, obredi prijelaza duše u zagrobni život, kao biljezi društvenog/političkog statusa i položaja, kao ljubavni zavjeti, kazne, amuleti i talismani, zaštitni i terapijski simboli, te kao oznake izgnanika i osuđenika ([URL: https://www.libela.org/prozor-u-svijet/3797-od-stigmatizacije-i-subverzivnosti-do-osnazivanja-i-modnoga-trenda/](https://www.libela.org/prozor-u-svijet/3797-od-stigmatizacije-i-subverzivnosti-do-osnazivanja-i-modnoga-trenda/), pristup ostvaren 11.1.2020.)

Proučavajući stručnu literaturu, kao najstariji primjer povijest tetoviranja, moći će se spomenuti Ledenog Čovjeka iz oko 3.200. godine prije naše ere, čije je mumificirano tijelo bilo prekriveno s 57 tetovaža, za koje se smatra da su služile u medicinske svrhe. No, svakako najpoznatiji primjeri tetoviranja su oni egipatski, iz oko 2.000. godine prije naše ere. Tetovaže su pronađene na ženama, a pretpostavljalo se da su označavale žene 'sumnjivoga statusa', ili kraljevske konkubine. No, ipak, nekoliko ženskih mumija iz Jedanaeste dinastije dokaz su tetoviranja u ritualističke svrhe tijekom trudnoće ([URL: https://www.libela.org/prozor-u-svijet/3797-od-stigmatizacije-i-subverzivnosti-do-osnazivanja-i-modnoga-trenda/](https://www.libela.org/prozor-u-svijet/3797-od-stigmatizacije-i-subverzivnosti-do-osnazivanja-i-modnoga-trenda/), pristup ostvaren 11.1.2020.). Takve tetovaže mrežasta oblika nalazile su se pretežito na području abdomena i grudi, te su se zbog svoje konstrukcije širile, tijekom određenih stadija trudnoće, i na taj način imale funkciju zaštite poroda. Žene su u to vrijeme na svoja bedra oslikavale lik kućne božice Bes, za koju se vjerovalo da je zaštitnica poroda. Najpoznatija tetovirana mumija je prelijepa Amunet, svećenica božice Hathor u Tebi, koja je imala tetovirane linije i točke u geometrijskim uzorcima.

U antičkoj Grčkoj i Rimu, tetovaže su bile oznake moći, posjedovanja robova, ali i zločinaca. U Grčkoj, tetovaže su služile za razlikovanje 'nepoželjnih' od ostatka zajednice, što saznamo od Herodota. On je, također, bio prvi koji je upotrijebio korijen 'stig' kao u pejorativnoj riječi 'stigma', kako bi tetovaže označio kao biljeg nečega nepoželjnog. U Rimu su robovima tetovirana čela s natpisom 'Plaćen porez'. Zanimljiva je činjenica koja se spominje u biblijskoj Knjizi Otkrivenja o babilonskoj kurvi kao o robinji najnižega stupnja, čije je lice bilo prekriveno tetovažama njezinih grijeha. Paradoksalno je da su kršćani koji su bili tetoviran pod rimskom vlašću tretirani kao heroji i modeli odvažnosti. Ono što je bilo oznaka kazne, transformirano je u biljeg slave, časti i pobjede Božje moći. Nakon srednjovjekovnoga perioda stagnacije, tetovaže su se u Zapadnu kulturu vratile tijekom razdoblja kolonijalizma. „Kapetan James Cook se 1769. godine,

ploveći za britansku mornaricu, u Englesku vratio s istetoviranim vlastitim urođeničkim imenom Omai. Praksu tetoviranja upoznao je kada je otkrio Tahiti, te je prvi zapadnjak koji je upotrijebio tahićansku riječ ta-tu ili tatau(engl. to strike; hrv. udariti). Nakon Co-oka, male tetovaže postale su popularne među pripadnicima visoke klase, a uskoro su postale i neizostavan dio radničke klase zahvaljujući mornarima i onome što su oni predstavljali: izazov, putovanje, egzotične zemlje i slobodan duh. Mornari su, dakle, bili posrednici putem kojih su tetovaže integrirane u zapadnu kulturu“ ([URL: https://www.libela.org/prozor-u-svijet/3797-od-stigmatizacije-i-subverzivnosti-do-os-nazivanja-i-modnoga-trenda/](https://www.libela.org/prozor-u-svijet/3797-od-stigmatizacije-i-subverzivnosti-do-os-nazivanja-i-modnoga-trenda/), pristup ostvaren 11.1.2020.)

Razmjerno je mali broj empirijskih psiholoških istraživanja, za razliku od broja antropoloških, medicinskih ili socioloških, koja su se usmjerila na dva oblika tjelesnih modifikacija kojima se poklanja najviše pozornosti, tetoviranju i piercingu. Pomanjkanje psiholoških istraživanja je posebno neobično uzmu li se u obzir novčani troškovi, potencijalne medicinske komplikacije i trajnost same modifikacije. Osobe koje su trajno obilježile svoja tijela i prošle kroz iskustvo boli i stigme koje su se mogle izbjeći, mogu se razlikovati na tri različite dimenzije:

- ličnosti,
- raspoloženja i
- psihopatologije

Dakle, ove osobe razlikuju se od onih koji ne odaberu takvo iskustvo u mnogočemu. U pojedinim kulturama tetoviranje se koristilo za označavanje društvenog položaja osobe, pripadnosti obitelji ili plemenu ili je imalo ritualna značenja (zaštita od bolesti, nesreće, uroka i sl.).(URL: <https://www.magicus.info/pomoc-i-samopomoc/prirodne-terapije/tetovaze-i-piercing>, pristup ostvaren 11.1.2020.)

Danas se varijacije među pojedincima u prisutnosti, odnosno odsutnosti i vrsti ukrašavanja tijela mogu analizirati kroz tri različite perspektive:

Sociološke perspektive,

Biološke perspektive i

perspektive socijalnih informacija.

Gledajući iz sociološke perspektive, funkcija modifikacije tijela je doživjela velike promjene u posljednja dva desetljeća. U početku, tetovaže u postindustrijaliziranim zapadnim društvima uglavnom su bile ograničene na određene skupine za koje se smatralo da imaju agresivne i / ili kriminalne namjere poput mornara, vojnika i zatvorenika. Specifične tetovaže ili stilovi tetoviranja su korišteni za identifikaciju članova grupe i predstavljali su prosvjed protiv konzervativnih vrijednosti srednje klase. Dakle, netetovirani ljudi su povezivali tjelesne modifikacije s kaznenim, agresivnim i devijantnim ponašanjem. U kasnim 1980-im, međutim, tetoviranje i piercing doživjeli su porast popularnosti. Ovaj modni val još uvijek postoji i danas te se i tetovaže i piercing mogu naći u svim društvenim i dobnim skupinama, piše DeMello (1995: 41).

3.4. Osobnost i tjelesno modificiranje

Kada se govori o povezanosti osobnosti i tjelesnih modifikacija, najčešće se može pronaći istraživanje autora Eysencka, koji je, u počecima svojih istraživanja, utvrdio dvije dimenzije ličnosti: ekstraverziju i neuroticizam. Te dvije dimenzije su više puta potvrđene u novim i nezavisnim istraživanjima strukture ličnosti te su kao takve našle mjesto u Big Five modelu ličnosti o kojem će biti riječ u sljedećem potpoglavlju.

3.5. Model velikih pet dimenzija

Najprihvaćeniji model ličnosti koji se danas može pronaći u stručnoj literaturi jest model tzv. "big five" ili "velikih pet" (Barrick, Mount, 1991: 304). U Tablici 1. može se primijetiti kako se ovaj model sastoji od pet elemenata, odnosno dimenzija:

- ekstraverzija,
- neuroticizam,
- otvorenost prema iskustvu,
- ugodnost i
- savjesnost.

Naime, kroz povijest ljudskog promišljanja o ličnosti, kao i nešto skoriju povijest psihologije kao znanosti, javile su se mnoge teorije koje su pokušale objasniti zašto se ljudi ponašaju na određene načine te koji je uzrok razlika u njihovu ponašanju. Jedan od prvih pokušaja da se iste objasne nalazimo već kod Hipokrata koji je smatrao da postoje četiri „temperamenta“ uzrokovana prevladavanjem jedne od tjelesnih tekućina – sangvinični, kolerični, melankolični i flegmatični. Cilj suvremenog modela ličnosti velikih pet dimenzija prikazanih u Tablici 1. je identifikacija osobina tipova ličnosti koje imaju slične obrasce, ponašanja. Model velikih pet se izdvaja kao najviše istraživani i najbolje empirijski utemeljen. Riječ je o pet dimenzija ličnosti (npr. Digman, 1990; Goldberg, 1990; Kardum & Smojver, 1993; Benet-Martínez & John, 1998; John & Srivastava, 1999): ekstraverziji (surgencija, društvenost, socijabilnost, komunikativnost), emocionalnoj stabilnosti (staložen, bezbrižan, smiren, opušten), savjesnosti (odgovornost, pouzdanost, marljivost, preferiranje: rutine, pravila i reda), ugodnosti/saradljivosti (prijatnost, altruizam, empatičnost, skromnost) i intelektu/imaginaciji (originalnost, radoznalost, intraceptivnost, maštovitost, kultura).

Tablica br. 1. Model velikih pet dimenzija

DIMENZIJA LIČNOSTI	OPIS DIMENZIJE
EKSTRAVERZIJA	Društvenost, toplina, aktivnost, traženje uzbuđenja, pozitivna emocionalnost, sklonost preuzimanja vodstva, puno govore, puni energije
NEUROTICIZAM	Uznemirenost, neugodne emocije (ljutnja, krivnja, strah, tuga), nesigurnost. Iracionalne ideje, loša kontrola impulsa, slabije suočavanje sa stresom, slabija tolerancija na frustraciju
OTVORENOST PREMA ISKUSTVU	Odnosi se na želju za novim idejama te sposobnost da se mijenjamo pod utjecajem iskustva i radi usvajanja novih informacija. Intelektualni i umjetnički interesi, potreba za raznolikošću, nezavisnost u prosudbama, potreba da se stječe i preispituje iskustvo, fleksibilnost ponašanja, intelektualna znatiželja, nekonvencionalni stavovi
UGODNOST	Dobronamjernost, spremnost za pomaganje i suradnju, skromnost, obazrivost, iskrenost, povjerenje u druge. Sposobnost da se dobro slažemo s drugima.
SAVJESNOST	Želja za postignućem, predanost radu, samodisciplina, osjećaj dužnosti, smisao za red, kritičnost, urednost, organiziranost, marljivost i ustrajnost. Odnosi se na postavljanje ciljeva i ustrajanje u njihovo dostizanje.

Izvor: (Barrick, M.R. i Mount, M.K. (1991.). The Big Five Personality Dimensions and Job Performance: A Meta-Analysis. Personnel Psychology, 44, str.15)

Istraživači koji se bave teorijama ličnosti i osobnosti više-manje su se složili oko njezine strukture, te danas najveći broj autora kao skup dimenzija najvišeg reda kojima je moguće opisati ličnost svakog pojedinca prihvaća petofaktorski model. Naravno, u literaturi je moguće pronaći i neke druge modele, kao što su npr. Eysenckov (1970) i Tellegenov (1982) petofaktorski je model najrašireniji. „Njegova struktura proizlazi iz teorija ličnosti i leksičkog pristupa, koji podrazumijeva da rječnici svakodnevnog jezika adekvatno odražavaju individualne razlike koje se odnose na socijalnu i psihološku stvarnost. Mada je pet temeljnih dimenzija ovog modela izdvojio još Fiske, prvu potvrdu adekvatnosti petofaktorske strukture pružili su tek Tupes i Christal, a navedeni su faktori potom replicirani u brojnim istraživanjima, pokazujući pri tome znatan stupanj međukulturalne, jezične i metodološke invarijantnosti. Nešto kasnije konstruiran je i NEO-PI, najčešće korišten mjerni instrument u istraživanjima koja se bave ličnošću, a njegova osnovna namjena je mjerenje upravo pet širokih, međusobno nezavisnih faktora ličnosti, koji se u literaturi najčešće označavaju kao ekstraverzija, ugodnost, savjesnost, neuroticizam (emocionalna stabilnost) i otvorenost za iskustva (kultura, intelekt)“ (Krapić, 2005: 40). Ekstraverzija i neuroticizam predstavljaju osnovne osi petofaktorskog modela, a neki istraživači zbog visoke povezanosti ekstraverzije s pozitivnim, a neuroticizma s negativnim emocionalnim stanjima, predlažu čak preimenovanje ovih konstrukata u "pozitivnu", odnosno "negativnu emocionalnost". Naime, navedeni autori pretpostavljaju da su ove crte posljedica rada istih biobiheviornalnih sustava koji se nalaze u podlozi emocionalnih stanja, navodeći kako je ekstraverzija vjerojatno posljedica biheviornalno aktivacijskog, a neuroticizam biheviornalno inhibicijskog sustava. Svaka je od pet širih dimenzija petofaktorskog modela sastavljena od više komponenti nižeg reda koje predstavljaju osnovna obilježja pojedinaca, piše Krapić u svom radu Dimenzije ličnosti petofaktrskog modela i radno ponašanje (2005: 42). Ekstraverzija, koju karakterizira pozitivna emocionalnost, kao komponente sadrži socijabilnost, poduzetnost, ambicioznost, te asertivnost, dok je neuroticizam ili negativna emocionalnost sastavljena od emocionalne reaktivnosti, iritabilnosti i nesigurnosti. Ugodnost se najčešće konceptualizira kao globalna latentna varijabla koja sumira specifične tendencije i ponašanja kao što su ljubaznost, kooperativnost i sklonost pomaganju, dok savjesnost obuhvaća komponente kao što su potreba za kontrolom (nasuprot impulzivnosti), opreznost, pouzdanost, odgovornost, te sklo-

nost napornom radu i postignuću. I otvorenost, kao i prethodne četiri crte predstavlja mješavinu različitih komponenti funkcioniranja ličnosti među kojima se nalaze intelekt u užem smislu (npr. inteligencija, pronicljivost, kreativnost), otvorenost za iskustva (npr. radoznalost, maštovitost, liberalnost), te neki aspekti kulture, osobnih stavova, sklonosti i orijentacija (npr. umjetnički interesi, nonkonformizam, progresivne i nekonvencionalne vrijednosti, potreba za raznolikošću iskustava i sl.) (Krapić, 2005: 43).

4. DOŽIVLJAJ VLASTITOG TIJELA

U ovom poglavlju glavni predmet je uloga, značaj i važnost vlastitog tijela, kao i razvoj slike tijela kroz povijest te razvoj seksualnosti. Uloga važnosti slike tijela, odnosno važnosti koju osoba pridaje svojem tjelesnom izgledu u istraživanjima slike tijela često je zanemarena. Doživljaj slike tijela predstavlja važnu komponentu doživljaja sebe, a obuhvaća percepciju i vrednovanje vlastitih tjelesnih funkcionalnih, simboličkih i manifesnih karakteristika, predstavlja značajni aspekt cjelokupnog osobnog iskustva. U pokušaju razumijevanja različitih aspekata fenomena slike tijela Prstačić (2002:121) navodi: „...*U suvremenim istraživanjima fenomen tijela je razmatran kao fizička, materijalna, energetska i duhovna realnost, ali i sama tjelesnost percipirana u odnosu prema nekom idealitetu uobličenom u svijesti pojedinca. Izvorna veza pojedinca i svijeta višestruko se očituje u iskustvu i doživljavanjima vlastitog i tuđeg tijela. Tako je kroz jedan transpovijesni i transkulturni pristup moguće otkrivanje i razumijevanje nekih aspekata u razvoju hijerarhijskih odnosa u antropološkim strukturama imaginacije i tjelesnosti u čovjeka.*“ Kada je riječ o doživljaju slike tijela kroz povijest, Martinec u svom radu navodi kako doživljaj slike tijela predstavlja „jednu od značajnih dimenzija cjelokupnog doživljaja sebe, a odnosi se na skup predodžbi, fantazija, emocija, stavova i značenja vezanih uz dijelove tijela i tijelo u cjelini. Fenomenološka i operativna analiza doživljaja slike tijela u svojoj osnovi primarno zahtijeva razumijevanje i razlučivanje različitih razina tjelesne reprezentacije koje, obuhvaćajući kontinuum od vizualnog, funkcionalnog do simboličkog, čine jedinstvenu cjelinu navedenog fenomena. Bazičnu razinu predstavlja tjelesna shema, u području neurološkog funkcioniranja, kao organska reprezentacija tijela u mozgu“ (2013: 845).

Doživljaj slike tijela može se razmatrati u simboličkom, estetskom, umjetničkom kontekstu te će biti objašnjen u poglavlju 4. ovog diplomskog rada.

4.1. Uloga, značaj i važnost vlastitog tijela

Slika tijela, prema Erceg (2017: 137) odnosi se na „subjektivnu predodžbu osobe o vlastitome tjelesnom izgledu odražavajući percepciju, stajališta, misli i osjećaje vezane uz vlastito tijelo, i uz tjelesni izgled u cjelini i uz specifična područja i dijelove tijela“. Erceg nastavlja kako nezadovoljstvo tijelom, kao jedan od aspekata slike tijela, jest subjektivna negativna procjena vlastitoga tjelesnog izgleda, dijelova tijela ili tjelesnih karakteristika. Ono može biti od blagog nezadovoljstva nekim dijelovima tijela sve do ekstremnog podcjenjivanja vlastitog tijela u cjelini. Raskorak između percipiranog i idealnoga tjelesnog izgleda leži u srži nezadovoljstva tijelom. Što je raskorak veći, veće je i nezadovoljstvo tijelom. Neki autori nezadovoljstvo tijelom definiraju i kao poremećaj slike tijela (Erceg, 2017: 137).

Uloga važnosti slike tijela, odnosno važnosti koju osoba pridaje svojem tjelesnom izgledu u istraživanjima slike tijela često je zanemarena. Prema istraživačicama L. A. Ricciardelli i M. P. McCabe (prema Erceg 2017: 137), „informacija o tome da osoba želi imati drugačiju veličinu i/ili oblik tijela u odnosu prema sadašnjemu nije sama po sebi presudna za nezadovoljstvo tijelom, već snažnu ulogu pritom ima važnost koju tomu pridaje. Na taj način važnost vlastitoga tjelesnog izgleda može utjecati na (ne)zadovoljstvo tijelom, kao i na druga područja života. Ako osoba ne pridaje veliku važnost tomu kako izgleda, manje je vjerojatno da će njezin tjelesni izgled utjecati na njezin osjećaj vlastite vrijednosti, čak ako njime nije zadovoljna. Ulaskom u razvojno razdoblje adolescencije djevojke i mladići postaju svjesniji samih sebe, a često drastične promjene u tjelesnom izgledu i izgledu pojedinih dijelova tijela zauzimaju vrlo važnu i istaknutu ulogu u njihovu životu“. Budući da su sociokulturalni pritisci na djevojke i mladiće prema idealnom izgledu ženskog i muškog tijela različiti, pri čemu se djevojkama diktira mršavost, a mladićima mišićavost tijela, čini se da je bitno razlikovati važnost koju djevojke i mladići pridaju različitim karakteristikama svojega tjelesnog izgleda (npr., važnost tjelesne težine ili važnost čvrstoće i/ili veličine mišića). Istraživanja spolnih i dobnih razlika u važnosti slike tijela tijekom adolescencije rjeđa su, a njihovi rezultati nedovoljno konzistentni. Prema nalazima nekih istraživanja, adolescentice pridaju veću važnost svojem tjelesnom izgledu nego adolescenti, dok neka istraživanja ne nalaze spolne razlike. Istraživanja koja Erceg navodi u svom radu, na pred adolescentima nalaze da dječaci u odnosu prema djevojčicama pridaju veću važnost mišićavosti svojega tijela, no nalazi o spolnim razlikama u pridavanju važnosti tjelesnoj težini nisu

posve jednoznačni. Naime, prema istraživačicama M. P. McCabe i L. A. Ricciardelli, djevojčice pridaju veću važnost svojoj tjelesnoj težini, dok prema rezultatima drugog istraživanja, nema spolnih razlika, piše Erceg (2013: 119).

4.2. Doživljaj slike tijela kroz povijest

Kada je riječ o doživljaju slike tijela kroz povijest, Martinec u svom radu navodi kako doživljaj slike tijela predstavlja „jednu od značajnih dimenzija cjelokupnog doživljaja sebe, a odnosi se na skup predodžbi, fantazija, emocija, stavova i značenja vezanih uz dijelove tijela i tijelo u cjelini. Fenomenološka i operativna analiza doživljaja slike tijela u svojoj osnovi primarno zahtijeva razumijevanje i razlučivanje različitih razina tjelesne reprezentacije koje, obuhvaćajući kontinuum od vizualnog, funkcionalnog do simboličkog, čine jedinstvenu cjelinu navedenog fenomena. Bazičnu razinu predstavlja tjelesna shema, u području neurološkog funkcioniranja, kao organska reprezentacija tijela u mozgu“ (2013: 845).

Takav početni koncept tjelesne reprezentacije nadograđuje se uključivanjem fiziološkog, emocionalnog, imaginativnog, libidinalnog, sociokulturnog i vrijednosnog aspekta, stvarajući istovremeno objekt i subjekt vlastite percepcije. Stoga je fenomen ljudskog tijela razmatran u okviru različitih znanstvenih disciplina, ali i u kontekstu kulture, vjere ili tradicije - kao odraz određenog vrijednosnog sustava ili u nekim filozofskim školama kao mjera jedinstva ljepote, morala i transcendencije - smatra Martinec (2008: 105). Estetski i funkcionalni tjelesni standard u pojedinim kulturama može se vidjeti kao varijabilna kategorija, u kojoj je ipak zajednička tendencija odražavanja spolne i rodne uloge s pripadajućim socijalnim, biološkim i simboličkim karakteristikama. Ta namjera u određenim je razdobljima bila prenaplaćavana, dok je u nekim drugim društvenim kontekstima bila implicitna i stilizirana, odnosno maskirana. Tako, na primjer, kameni ženski likovi izrađeni u paleolitiku u različitim dijelovima Europe, bez lica i s izraženim oblinama i sekundarnim spolnim karakteristikama, mogu potkrijepiti tezu da je tijelo, u prilično surovim uvjetima, s pripadajućim karakteristikama plodnosti, obilja i reprodukcije, predstavljalo važan medij opstanka i preživljavanja. Moguće je pretpostaviti da je u prethistoriji prevladavala biološka komponenta u validaciji tjelesnih karakteristika, suprotno tendencijama u starim civilizacijama (Mezopotamija,

Egipat, Kina i dr.), gdje nalazimo početak preslikavanje društvenih i umjetničkih vrednota u koncipiranju tjelesnog ideala. Tako je na primjer, u starom Egiptu poželjni tjelesni standard usklađen s tadašnjim svjetonazorom koji se temeljio na savršenstvu, pravilnosti, skladnosti i bezvremenosti, smatra Martinec (2008: 105).

Kao suprotnost primjeni precizno određenih estetskih pravila koja proizlaze iz socijalnog konteksta u staroj Grčkoj i starom Rimu, javlja se pokušaj implementiranja prirodnih elemenata simetrije i proporcije u poželjni estetski standard. To je vrijedilo i u području anatomije ljudskog tijela i ideala tjelesne ljepote. Naime antički koncept ljepote ljudskog tijela razvijan je sustavno, na samo kroz umjetnosti, već i u okviru filozofije i matematike smatra Martinec (2008: 105). U periodu renesanse ponovno je oživljen antički ideal koji uključuje preslikavanje prirodne simetrije, proporcije i harmonije, što je bilo u skladu s doživljajem čovjekove egzistencije u njegovoj sveukupnosti. Između 16. i 18. stoljeća estetski i erotski privlačni standard odnosio se na podatno, meko, voluminozno, oblo, i za današnje kriterije, vjerojatno pretilo tijelo. „Isticanje određenih dijelova tijela, kao što su grudi, stražnjica, bokovi... s obzirom na njihovu funkcionalnu i simboličku ulogu, naglašava utilitarna svojstva tijela koje je u povezanosti s tadašnjom ženskom ulogom u društvu u smislu majčinstva, plodnosti, ženstvenosti, seksualnosti i pasivnosti. Početkom 20. stoljeća najavljuje se početak imperativa mršavosti, koji u pojedinim periodima dopušta izraženija prsa i bokove, ali u svakom slučaju definira standard vitkog tijela koji traje do današnjih dana, a kontirani je pojmovima samokontrole, discipline, zdravlja i privlačnosti. Uz pozitivne procedure održavanja kulture tijela koje su bitne za približavanje tako određenom idealu ljepote tijela, javljaju se istovremeno i negativne posljedice, kao na primjer porast neprihvatljivih emocionalno-bihevioralnih reakcija koje se klasificiraju kao različiti sindromi u području poremećaja u prehrani (anorexia nervosa, bulimia, rigorozne dijetete i sl.). Isto tako, rezultati istraživanja pokazuju da je posljednjih godina zaokupljenosti vlastitim tjelesnim izgledom u značajnom porastu“ (Martinec, 2013: 843). Tako, primjerice, Thompson i sur. (1998) navode rezultate anketa provedenih 1972., 1985. i 1997., koji ukazuju na porast vrijednosti na varijabli – nezadovoljstvo osobnim izgledom – u prvoj i trećoj točki procjene, s 23 % na 56 % u žena, i s 15 % na 43 % kod muškaraca. Jedan od značajnih čimbenika ovakvog stava svakako predstavlja utjecaj sociokulturne sredine, te masmedija s aktualnim tumačenjem estetskih i egzistencijalnih vrednota u čovjeka, piše Martinec (2013: 844).

4.3. Razvoj seksualnosti

Dvadeset stoljeće često se naziva „stoljećem seksa“ i smatra vremenom značajne liberalizacije seksualnih običaja i stavova o seksualnosti. Nimalo ne čudi što ga mnogi doživljavaju upravo na taj način jer pruža pregršt povoda za stvaranjem takve slike. Kada bismo se zadržali samo na priči o postupnom razvoju potpuno bismo zanemarili duboku složenost seksualnih politika u dvadesetom stoljeću. Najprije su tu opetovane žestoke reakcije protiv liberalizacije, a najvažnija seksualna prava kao što su pristup kontracepciji ili sloboda od kaznenog progona zbog homoseksualnog seksualnog odnosa u mnogim su razdobljima ostajala iznimno ranjiva. Seksualnom razvoju doprinijeli su i problemi koji proizlaze iz potrebe za razumijevanjem onoga što se smatra djelovanjem u pravcu liberalizacije zajedno s pitanjem što bi to bilo uistinu seksualno slobodno društvo. Obični su se ljudi sve češće doživljavali i reprezentirali ne samo kao bića sa seksualnim identitetima nego i bića sa seksualnim pravima: prava privatnost do prava na javnu vidljivost, od prava na „normalnost“ do prava na transgresiju normi koje su doživljene kao neutemeljene, od prava na intenzifikaciju iskustva do prava na sigurnost od seksualnog nasilja. (Herzog, 2015. 1.-2. str) Prema Freudu, polaganje temelja spolnog života i spolnih tegoba seže unatrag od djetinjstva, osobito do dobi od 2. do 5. godine, a prve pojavnosti dječje seksualnosti počinju još u najranijoj dječjoj dobi. Seksualnost nije samo biološka kategorija (seksualni nagon), već i socijalna (održanje ljudske vrste), i psihološka (osjećajna, duševna komponenta). Seksualnost se ne može dijeliti na genitalnu i psihološku, tj. na interseksualnu i interpersonalnu, ona je jedinstvena. U kasnijoj fazi znanstvenog razvoja seksualnosti javlja se seksualna revolucija. Ona je aktualizirala pitanje seksualnog odgoja, ali ga je svela na spolno informiranje. Neadekvatni rezultati postupno su opovrgnuli shvaćanje da je seksualno informiranje bit seksualnog odgoja; ono zanemaruje etičke kriterije odgoja za međusobno razumijevanje. Jer, nije jedina svrha osobni spolni užitak, već i poštovanje partnera, što prirodniji i ljudskiji odnosi između žena i muškaraca. (<http://www.zzjzpgz.hr/nzl/4/seksualnost.htm>, pristup ostvaren 08.02.2020.g.) Seksualnost se ispreplela sa gotovo svim područjima života, tome u prilog dovoljno se prisjetiti prvih dvadesetak godina prošlog stoljeća kada su seksualni skandali odigrali veliku ulogu u razvoju seksualnosti, zatim antiratni prosvjedi 60-ih i 70-ih godina za borbu za seksualno oslobođenje. Uz svu terminološku raspršenost i neodređenost iz današ-

nje perspektive ipak vidimo da se tijekom dvadesetog stoljeća uobličio nekakav polu-postojani entitet, proces fizioloških i emocionalnih impulsa i osjećaja, činova i ideala nešto što je u kolektivnom imaginariju dobilo ime „seksualnost“. (Herzog, 2015. 3. str)

4.3.1. Predodžba o osobi s tetovažom kao aseksualnoj

Tetovaže također mogu biti prelazak u svijet odraslih. Često zadobivene tijekom rituala prelaska tetovaže kao i druge tjelesne modifikacije pomažu novim članovima pri ulasku u društvo. Muškim pripadnicima nekih plemena tetovaže su kao i drugi brojni bolni rituali poput skarifikacije i obrezivanja bili pokazatelj da su zaslužili da ih se tretira kao odraslog člana društva, smatra Martinec u svom radu *Doživljaj slike tijela u kulturno-povjesničkom i umjetničkom kontekstu* (2013: 846). „Koliko je važno tetoviranje nekim kulturama pokazuje nam pleme Samoanaca, gdje se od muškarca očekuje nošenje cijelog pe´a, tetovaže koja prekriva dio torza, stražnjicu i natkoljenice. Onaj muškarac koji ne uspije dovršiti svoj pe´a ne smatra se muškarcem. Čak i danas pripadnici plemena Samoa ne mogu odati priznanje onom muškarcu koji ne nosi pe´a. DeMello navodi kako su tetovaže duboko utkane u tradicionalno društvo. Iako dekorativne, one su sredstvo komunikacije i pokazatelj položaja, vjerskog opredjeljenja, bračnog statusa, važnih postignuća i ostalih važnijih stvari“ (URL: <https://repozitorij.ufzg.unizg.hr/i-slandora/object/ufzg:93/datastream/PDF/view>, pristup ostvaren 11.1.2020.). Prisjećajući se starih civilizacije, točnije gledano Perzijanaca, u njihovoj kulturi tetovaže se upotrebljavane u svrhu dehumanizacije čovjeka i obilježavanja istoga kao roba, zatvorenika ili vojnika koji pripadaju nekome.

4.3.2. Predodžba o osobi s tetovažom kao seksualno ugroženoj

„Tetoviranje je u daljoj povijesti označavalo određenu religijsku pripadnost, spiritualnu moć, snagu, socijalni status, pomoć u liječenju ali i obilježje kazne i počinjenog

kriminala“ (Hennessy, 2011). „Sve do 90-tih, tetovaže su nosile provokativno značenje vezano uz supkulture, marginalizirane i devijantne skupine te nisu bile društveno prihvaćene. Prakticirale su se među članovima radničkog staleža, među skupinama kao što su motoristi ili zatvorenici, a naposljetku i pripadnicima homoseksualnih i pankerskih pokreta koji su se tetovirali iz protesta prema konzervativnim normama srednjeg sloja društva. Danas tetoviranje nije toliko ekskluzivno, već se pronalazi u raznim kategorijama dobi, roda, socio-ekonomskog statusa, etniciteta te religijskog i seksualnog opredjeljenja“ (URL: http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/4135/1/MatejaSphar_2013.pdf, pristup ostvaren 11.1.2020.).

4.4. Percepcija javnosti o osobama sa tetovažom

Tetovaže i oni koji ih nose nastavljaju se boriti za prihvaćanje i legitimitet u zapadnim društvima. Iako je praksa bila sastavni dio kultura diljem svijeta, ovdje u SAD-u tek smo proteklih desetljeća otvorili svoje srce i umove u praksi. Nekada strogo smatrani znakom kriminalaca, mornara ili drugih nepoželjnih, percepcija tetoviranja u javnosti dostigla je daleki put, o čemu svjedoči meteorski porast koji je posljednjih godina uživala industrija tetovaža. Mnogi koji se bave tetoviranjem to rade isključivo iz estetskih sklonosti. Ljubitelji tetovaža često izjednačavaju dobivanje inkasira s umiranjem nečije kose ili nošenjem određene vrste šminke. Nema sumnje da je tetoviranje stoljećima vezano za osobne i kulturne standarde ljepote, ali ovdje u Sjedinjenim Državama možda smo i dalje malo konvencionalniji u svom ukusu u cjelini.

Izvešće iz 2014. Land Valley Alliance analiziralo je istraživanja osmišljena kako bi se utvrdilo utjecaj tetovaža i drugih tjelesnih umjetnosti na percepciju privlačnosti. Noliko takvih izvještaja koje je izvor analizirao potvrdilo je da one s tetovažama ili pirsinzima općenito gledaju na manje privlačne i manje inteligentne od onih bez vidljive tjelesne umjetnosti. Zapravo, izvor je napomenuo da je čak i jedna vidljiva tetovaža bila dovoljna da opazi percepciju, iako su se rezultati još više pogoršali ako su kod subjekta vidljive dvije ili više tetovaža. Izvještaj je čak pokušao utvrditi jesu li zbog tetovaže ljudi izgledali manje privlačni ili jednostavno ako su manje privlačne osobe koje su više privukle tetovaže. Digitalnim dodavanjem "tetovaža" slikama ljudi koji nisu tetovirani, istraživanje je pokazalo da se i ranije privlačni ljudi koji prikazuju vidljivu tintu smatraju

manje atraktivnim. Čini se da određene industrije više prihvaćaju vidljivu body art. Na primjer, ugostiteljska industrija prihvaća općenito mlađi pogled na provođenje tetovaža. Određene male tvrtke čak i tetovaže svojih zaposlenika vide kao sredstvo za izgradnju glasanja tvrtke i uspostavljanje identiteta kao mladom i progresivnom establišmentu. Ipak, izgleda da je opći konsenzus da je više profesija s bijelim ovratnicima manje oduševljeno izgledom zaposlenika koji će u uredu pokazati tintu.

4.5. Povezanost tetovaža i psihičkih poremećaja

Tetovaže se promoviraju od strane medija i mode i postaju sve popularnije, osobito među mlađom populacijom. Broj mladih osoba s nekom od tjelesnih ukrasa, ili kako bi drugi nazvali: modifikacija, se u zadnjih 30 godina ubrzano povećava. D'Ambrosio, Casillo i Martini (2013) navode kako različite studije pokazuju povezanost između tjelesnih modifikacija i sklonosti ka samoozljeđivanju. Prema navodima D'Ambrosia i sur. (2013) u praksi je zamijećeno da većina pacijenata s tjelesnim modifikacijama nije generalno bila dobrog mentalnog zdravlja. Različite studije u zadnjih desetak godina, pokazuju kako tetovaže mogu indicirati unutarnji nemir i biti pokazatelj psihopatološke bolesti, uključujući i sklonost već navedenom samoozljeđivanju (D'Ambrosio i sur., 2013: 222). Braitwaite, Robbilard, Woodring, Stephens i Arriola (2001) u svojoj studiji iznose kako su ispitani subjekti s tjelesnim modifikacijama (koje uključuju u tetovaže) bili najčešće izloženi zloupotrebi marihuane i alkohola te pretjeranoj upotrebi antidepresiva i sedativa, čime su pružili dokaz o povezanosti između tetovaža/piercinga i štetnog ponašanja. D'Ambrosio i sur. (2013: 231) također navode kako su subjekti njihova istraživanja koji su imali tetovaže i piercinge pokazali veću sklonost devijantnom ponašanju kao što je upotreba droga, alkohola, nemarne vožnje, sprječavanje nastalih rana pri zarastanju, neobičnim seksualnim praksama i želji da naude sami sebi. Test ANOVA koji su proveli D'Ambrosio i sur. (2013) jasno pokazuje značajnu povezanost piercinga i tetovaža i psihopatoloških smetnji (već nabrojene).

4.6. Tetovaža, umjetnost ili samodestrukcija

Body art, self-grafiti, modni dodaci s tintom ... Svaki od tih izraza prikazuje fizičku prirodu tetovaže. Ono što se često NE raspravlja je emocionalna strana tetovaže. Tetoviranje postoji još iz davnih vremena, kada su se tetovaže izrađivale kao dio raznih rituala, obilježavanja ili ukrašavanja tijela. „Tetovaže su se mogle vidati kod raznih civilizacija počevši od Afrike, preko indijanskih plemena pa do maorskih plemena s otoka Novog Zelanda. Danas su tetovaže rasprostranjene diljem svijeta, a tetoviranje je postalo svojevrsna umjetnost za koju je potreban i talent, ali i mnogo truda i učenja“ ([url:http://ba.n1info.com/Lifestyle/a155616/Tattoo-studio-Mustre-i-sare-u-novom-izdanju-Impulsa.html](http://ba.n1info.com/Lifestyle/a155616/Tattoo-studio-Mustre-i-sare-u-novom-izdanju-Impulsa.html)). Ljudi rade tetovaže iz više razloga: zbog pažnje, samoizražavanja, umjetničke slobode, pobune, vizualnog prikaza osobne pripovijesti, podsjetnika na duhovne / kulturne tradicije, seksualne motivacije, ovisnosti, identifikacije s grupom ili čak pijane impulzivnosti (što je zašto su mnogi saloni za tetovaže kasno otvoreni).

Postoje mnoge kontroverze uz tetovaže i kako bi se na njih trebalo gledati, jesu li umjetnost ili čisto unakažavanje iskonske prirode ljudskog tijela. Tetovaže su, kao što je već navedeno prethodno u radu, prisutne više od pet tisuća godina te su oduvijek bile važan dio plemenskih kultura. Poput Mutonija, mnogi su prihvatili umjetnost tetoviranja tijela. Društvo je pozdravilo umjetnost, iako se mnogi još uvijek namršće na nju. Iako tetoviranje postoji još od davnina, nažalost još uvijek postoji blago zaziranje nekih ljudi od onih koji tetovažama ukrašavaju svoje tijelo. Tetoviranje je danas mnogo popularnije nego što prije i sve se više ljudi odlučuje na ovaj način ukrašavanja tijela. Ne postoje precizni podaci kada je „zapadnjačka“ civilizacija usvojila tetoviranje, ne poznato je kako su se neki pirati tetovirali kako bi ih lakše identificirali nakon smrti. Prvi „boom“ tetoviranja nastaje početkom osamdesetih godina prošlog stoljeća, nakon završetka svojevrsnog konzervativnog doba 50-ih, 60-ih i 70-ih godina. No, tetoviranje je često pratila stigma kako se tetoviraju huligani, banditi i nasilnici. Taj stereotip prvenstveno možemo zahvaliti Hollywoodskim filmovima, poput mnogih drugih stereotipa. Srećom ti stereotipi danas više ne postoje, dolaskom novog tisućljeća promijenjena je percepcija spram tetoviranja. Ono se danas smatra jednom vrstom umjetnosti, a majstori tetovaže umjetnicima. (URL: <https://osijeknews.hr/video-tetoviranje-kaoumjetnost/>, pristup ostvaren 15.1.2020.)

5. ISTRAŽIVANJE

Osnovni cilj istraživanja je prikazati emocionalni profil i doživljaj tijela kod osoba sa tetovažom. Starija istraživanja uglavnom su se temeljila na psihijatrijskoj patologiji tetoviranih osoba i uglavnom su rađena na subpopulaciji kao što su vojnici, narkomani i isti se ne mogu primjenjivati kod „normalnih“ ljudi. Da bi se istražio fenomen današnjeg tetoviranog čovjeka, provedeno je istraživanje koje se bavi pretpostavkom da se tetovirane osobe na izvjestan način razlikuju od osoba koje nisu tetovirane. Fokus istraživanja bio je doživljaj vlastitog tijela i emocionalni profil osoba sa tetovažom.

5.1. Metodologija istraživanja

Znanstvena metoda koja se koristila u ovom radu je anketni upitnik koji se provodio anonimno online i fizičkim ispunjavanjem sastavljenog anketnog upitnika. Istraživanje je provedeno na namjernom uzorku od 166 ispitanika, različitih dobnih skupina, različitog spola, stupnja obrazovanja i zanimanja, a zajednička poveznica im je tetovaža/e koju posjeduju, dakle riječ je o namjernom uzorku. Anketni upitnik je izrađen u Google docs platformi te je isti dijeljen na društvenim mrežama ciljanoj skupini, ali je istraživanje provedeno i osobno na javnom mjestu na području grada Varaždina, u omjeru 70/96, 70% ispitanika je ispitano online putem, dok je 96% ispitanika ispitano osobnim pristupom, kako bi se prikupili što relevantniji podaci. Istraživanje je provedeno u vremenskom periodu od 22. kolovoza 2019. godine do 31. kolovoza 2019. godine, a anketni upitnik sadržava ukupno 15 pitanja.

Prvu skupinu pitanja sačinjavala su sociodemografska pitanja koja se odnose na spol, dob, obrazovanje te status ispitanika u odnosu na radni odnos ili školovanje. Druga skupina pitanja bila je postavljena u formi slobodnih odgovora kako bi saznali broj tetovaža koje posjeduju i sa koliko godina su se ispitanici podvrgli tetoviranju, zatim prihvaćanjem/opovrgavanjem ponuđenih tvrdnji kako bi se dobio uvid u doživljavanje tijela osoba sa tetovažom i povezanost sa tetoviranjem te slaganjem sa tvrdnjama. Slijedom navedenog koristila se Likertova ljestvica sa pet stupnjeva (ocjenom od jedan do pet, s time da je 1 najmanja moguća ocjena, a ocjena 5 najveća

moguća ocjena tvrdnje) kojom se ispitalo povezivanje emocija i psihičkog stanja sa tetoviranjem. Analizom anketnog upitnika dobiveni su određeni rezultati koji se prikazuju grafikonima i tablicama.

5.2. Ciljevi istraživanja

Jedan od ciljeva ovog istraživanja je utvrditi da li postoji povezanost između odabira tetovaže i emocionalnog događaja u životu osobe. Potom cilj je bio istražiti utječu li emocije uvijek na donošenje odluka oko tetovaže i što ljude potiče da odaberu određenu vrstu tetovaže. Utvrditi ima li povezanosti sa tetoviranjem i samopouzdanjem ili nekim oblikom psihičkog stanja. Jedan od ciljeva je bio istražiti, postoji li povezanost između tetovaža i osobne želje za pripadnošću ili isticanjem.

5.3. Hipoteze

Provedeno istraživanje temelji se na dvije hipoteze postavljene na temelju ranije iznesenih ciljeva istraživanja:

Hipoteza H1: Osobe sa tetovažama povezuju svoje tetovaže sa emocionalnim događajima u životu.

Objasnenje hipoteze H1: Emocionalni događaji u životu obilježavaju ljude, na dobar ili loš način. Ovim istraživanjem željelo se potvrditi kako osobe koje preferiraju i posjeduju tetovaže žele takve događaje, bili oni dobri ili loši, trajno obilježiti na svom tijelu, kako bi ih određeni događaj svakodnevno podsjećao kroz željeni znak na njihovom tijelu. U namjeri da nikada ne zaborave određenu osobu, događaj ili s druge strane da više nikada ne naprave nešto što će ih dovesti do emocija koje su u tom određenom emocionalnom trenutku osjetili.

Hipoteza H2: Osobe sa tetovažama nisu zadovoljne svojim tijelom.

Obrazloženje hipoteze H2: Nezadovoljstvo svojim tijelom može biti zbog niza faktora ili emocionalnih stanja. Kako bi osoba popravila dojam o sebi ili skrenula pažnju sa dijela tijela kojim nije zadovoljna ona to najčešće čini ukrašavanjem drugog dijela tijela koje želi istaknuti.

Temeljem predmeta istraživanja, ciljeva te svrhe predmetnog istraživanja postavljena su istraživačka pitanja koja su trebala opovrgnuti odnosno potvrditi postavljene hipoteze.

U odnosu na prvu hipotezu H1 kojima su se željela opovrgnuti ili potvrditi postavljena hipoteza kreirana su slijedeća istraživačka pitanja: prvo pitanje pod rednim brojem 9 postavljeno je u formi Likertove ljestvice, a glasi: *Što vas je od navedenog potaklo na tetoviranje? Ocijenite ocjenom od 1 do 5, pri čemu je 1 tvrdnja s kojom se u potpunosti NE slažete, a 5 tvrdnja s kojom se u potpunosti slažete.* Zatim pitanje pod rednim brojem 10: *Povezujete li svoj čin tetoviranja s određenim događajem u Vašem životu?* i 11. pitanje koje je također postavljeno u formi Likertove ljestvice: *Ocjenom od 1 do 5 ocijenite slijedeće kriterije, odnosno emocije koje su utjecale na Vaš izbor tetovaže, s time da je ocjena 1 najmanja moguća ocjena, odnosno ocjena 5 najveća moguća ocjena.* Posljednje pitanje kojim se potvrđivala i/ili opovrgavala hipoteza H1 je pitanje pod rednim brojem 13: *Jeste li se ikada podvrgnuli ponovnom tetoviranju kako biste od stare tetovaže napravili novi motiv, želeći pritom sakriti stari?.*

Istraživačka pitanja koja su postavljena u cilju opovrgavanja ili potvrđivanje hipoteze H2 glase: pod rednim brojem 7 i 8 postavljena su pitanja: *Jeste li ikada požalili što ste se tetovirali? te Ukoliko je prethodni odgovor potvrđan, iz kojih razloga ste požalili što ste se tetovirali?.* Zatim, istraživačko pitanje pod rednim brojem 9: *Što vas je od navedenog potaklo na tetoviranje? Ocijenite ocjenom od 1 do 5, pri čemu je 1 tvrdnja s kojom se u potpunosti NE slažete, a 5 tvrdnja s kojom se u potpunosti slažete.* Zatim pitanje pod rednim brojem 12: *Jeste li se ikada tetovirali zbog nezadovoljstva određenim dijelom Vašeg tijela tj. zbog prikrivanja određenih nedostataka?.* Slijedeće pitanje pod rednim brojem 13: *Jeste li se ikada podvrgnuli ponovnom tetoviranju kako biste od stare tetovaže napravili novi motiv, želeći pritom sakriti stari?.* Postavljeno je i pitanje pod

rednim brojem 14 koje se mjeri Likertovom ljestvicom, a ono glasi: *Na skali od 1 do 5 ocijenite koliko je tetovaža utjecala na Vaše samopouzdanje, pri čemu je 1 najmanja vrijednost, a 5 najveća vrijednost.* Posljednje istraživačko pitanje pod rednim brojem 15 također se odnosi na drugu hipotezu, a glasi: *Smatrate li da Vas tetovaža čini atraktivnijima?*

5.4. Diskusija rezultata istraživanja

Prva skupina pitanja (pitanja od 1 do 4) su sociodemografska pitanja, a odnose se na spol, dob, stupanj obrazovanja te radni status.(Tablica 2.)

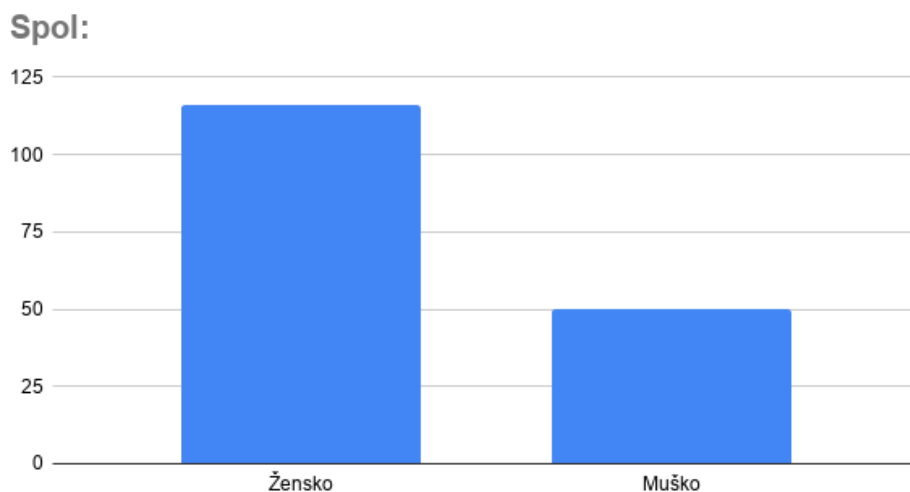
Tablica 2. Demografska struktura ispitanika

DEMOGRAFSKA STRUKTURA ISPITANIKA		
	Broj ispitanika (166)	Postotak (100%)
1. SPOL		
žensko	116	69,9%
muško	50	30,1%
2. DOB		
do 20	7	4,2%
21-35	101	60,8%
36-50	57	34,3%
Iznad 50	1	0,6%
3. OBRAZOVANJE		
osnovno	1	0,6%
srednje	78	47%
više	36	21,7%
visoko	49	29,5%
doktorat	2	1,2%
4. RADNI STATUS		
učenik	1	0,6%
student	10	6%
nezaposlen	13	7,8%
zaposlen	141	84,9%
umirovljenik	1	0,6%

Izvor: Vlastiti rad autora

Prvo pitanje provedenog istraživanja pokazuje sljedeću spolnu strukturu ispitanika: (slika 9.) vidljivo je kako žensku populaciju ispitanica čini njih 116 (69,9%), dok mušku populaciju čini 50 ispitanika (30,1%).

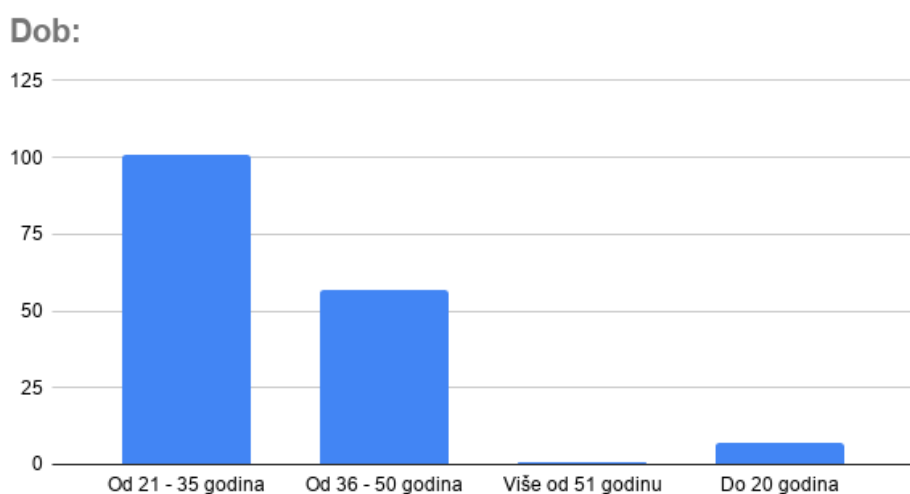
Slika 9. Spolna struktura ispitanika

Izvor: Vlastiti rad autora

Drugo pitanje odnosi se na dobnu strukturu stanovništva (slika 10.) gdje je jasno vidljivo kako je najviše ispitanika u dobi od 21 – 35 godina i to njih 101 (60,8%) gotovo dvostruko manje je onih u dobnoj skupini od 36 – 50 godina, njih 57 (34,3%), dok do 20 godina čine 7 ispitanika (4,2%), a najmanje, zapravo 1 ispitanik (0,6%) predstavlja dobnu skupinu iznad 50.

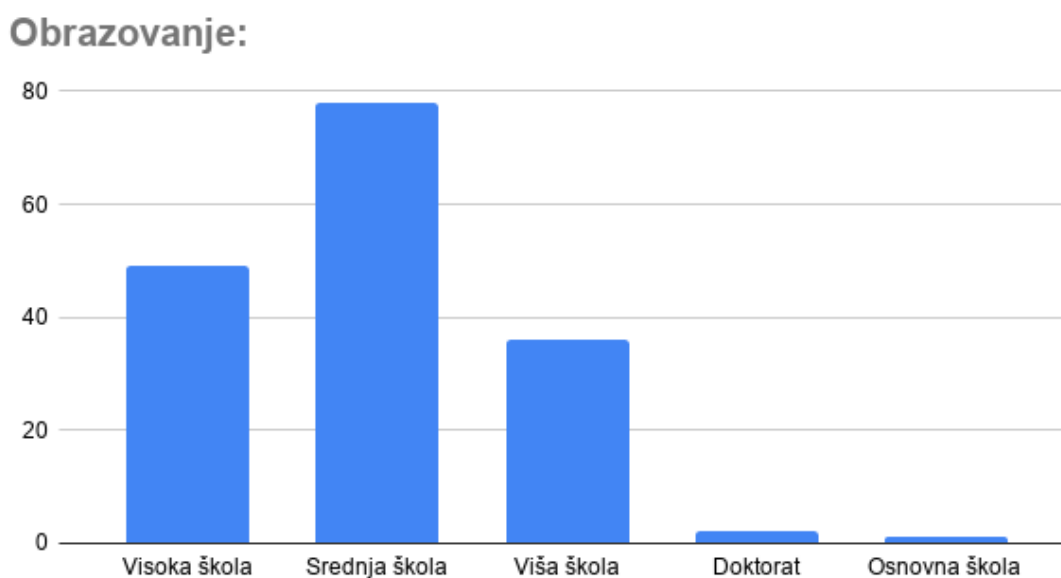
Slika 10. Dobna struktura ispitanika.

Izvor: Vlastiti rad autora

Slijedeće, treće anketno pitanje odnosi se na obrazovanje ispitanika (slika 11.) gdje je vidljivo kako je najviše ispitanika čak 78 (47%) onih sa srednjoškolskim obrazovanjem, zatim slijede ispitanici, njih 49 (29,5%) sa završenim visokim obrazovanjem, odmah nakon slijede ispitanici sa višim stupnjem obrazovanja 36 (21,7%) ispitanika, dok je najmanje ispitanika onih sa završenim doktorskim studijem, svega 2 ispitanika (1,2%) i svakako najmanje, 1 (0,6%) ispitanik sa završenom osnovnom školom.

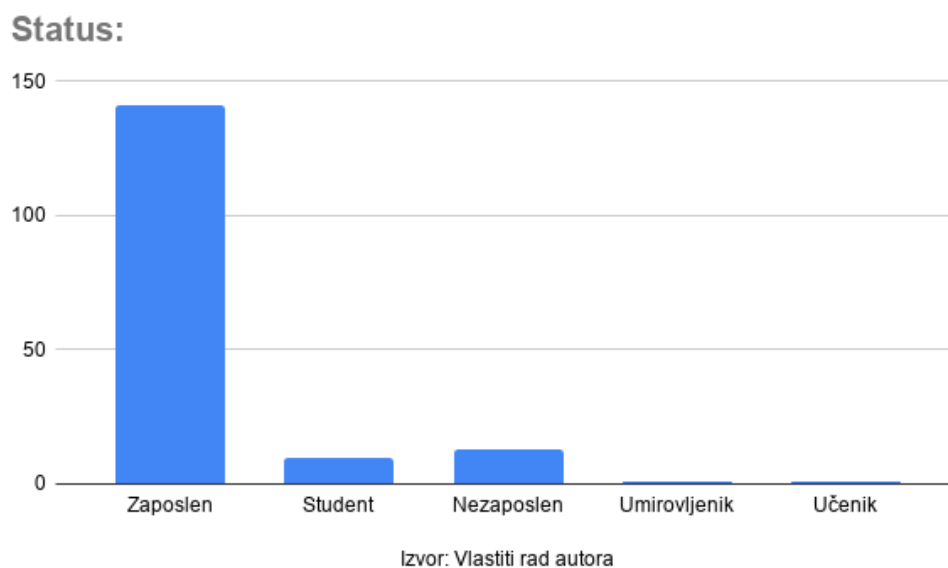
Slika 11. Stupanj obrazovanja ispitanika

Izvor: Vlastiti rad autora

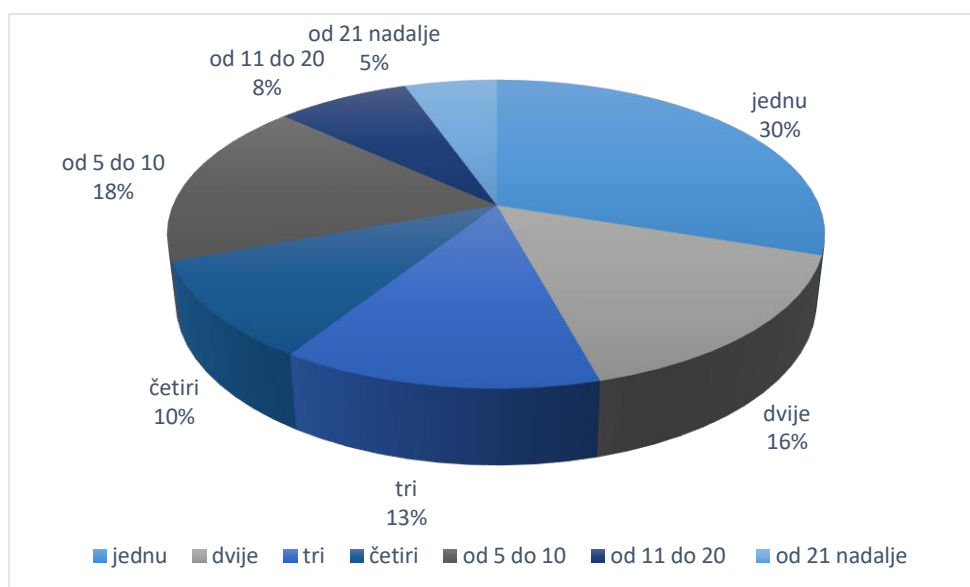
Posljednje pitanje koje se odnosi na sociodemografski status ispitanika je ono četvrto i odnosi se na radni status ispitanika (slika 12.) iz koje je razvidno kako je najviše ispitanika 141 (84,9%) zaposleno, zatim slijede nezaposleni ispitanici, njih 13 (7,8%), odmah potom su studenti 10 (6%) ispitanika, dok je učenika i umirovljenika jednak broj, po 1 (0,6%) za svakog predstavnika skupine ispitanika.

Slika 12. Radni status ispitanika

Slijedeće postavljeno pitanje u anketi odnosi se na koliki broj tetovaža ispitanici imaju na svome tijelu (slika 13.) kojom prilikom je utvrđeno da najviše ispitanika, njih 50 (32%) ima jednu tetovažu, zatim od pet do deset tetovaža na sebi ima 29 (18%) ispitanika, slijede 26 (17%) ispitanika sa po dvije tetovaže, 22 (14%) ispitanika sa tri tetovaže, potom 17 (11%) ispitanika sa četiri tetovaže, od 10 do 20 tetovaža na sebi ima 13 (8%) ispitanika te najmanji broj ispitanika, njih 9 (5%) ima preko dvadeset tetovaža.

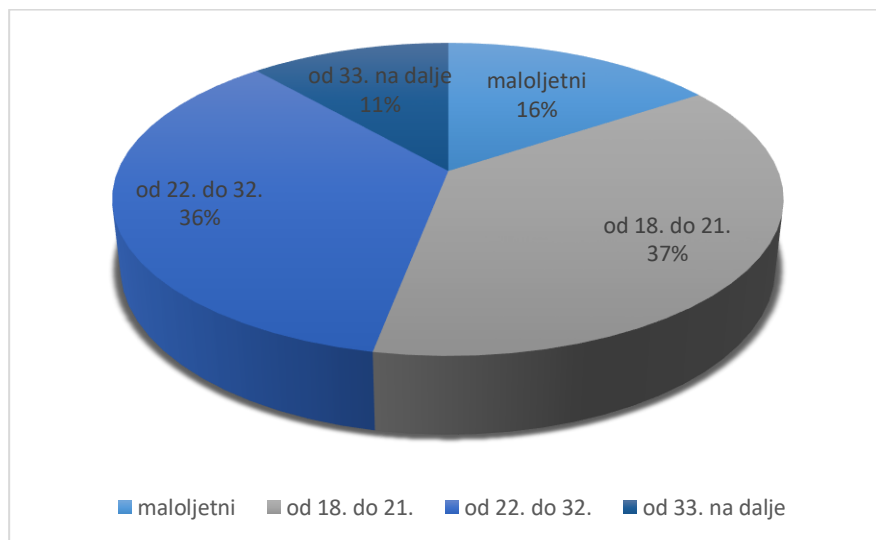
Slika 13. Broj tetovaža koje ispitanici imaju

Izvor: Vlastiti rad autora

Slijedeće šesto anketno pitanje glasi: *Sa koliko godina ste se prvi puta tetovirali?* (slika 14.) analizom odgovora došlo se do spoznaje kako je najviše ispitanika svoje prve tetovaže napravilo u rasponu od 18. do 21. godine i to čak njih 62 (37%), slijedeća dobna skupina je ona u rasponu od 22. do 32. godine života, 59 (36%) ispitanika, potom slijede osobe koje su svoje tetovaže napravile prije punoljetnosti, njih čak 26 (16%) ispitanika i posljednja skupina ispitanika su oni od 33. godine na dalje, njih je samo 19 (11%) ispitanika.

Slika 14. Sa koliko godina su se ispitanici prvi puta tetovirali

Izvor: Vlastiti rad autora.

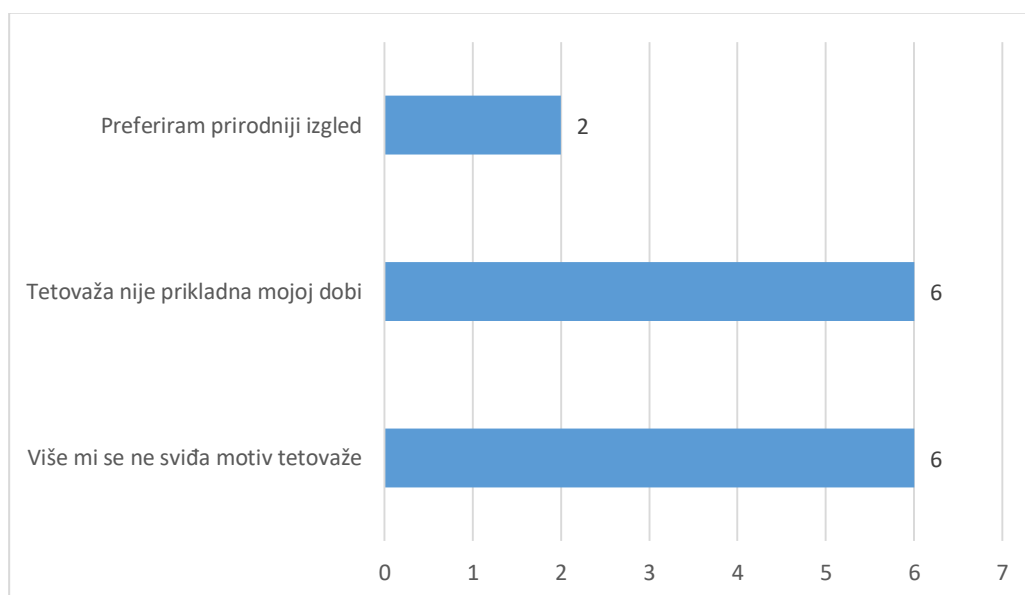
Sedmo i osmo anketno pitanje međusobno su povezana te je autor njihovim odgovorima želio potvrditi odnosno opovrgnuti postavljenu drugu hipotezu H2 „Osobe s tetovažom nisu zadovoljne svojim tijelom“. U sedmom pitanju ispitanike se pitalo da li su ikada požalili što su se tetovirali? gdje je čak 152 (91,6%) ispitanika odgovorilo da nisu, odnosno NE, a samo 14 (8,4%) ispitanika odgovorilo je potvrdno što je vidljivo iz slike 15., a samim time je hipoteza opovrgnuta jer je 91,6% ispitanika odgovorila kako nije požalila što se tetovirala.

U osmom pitanju su se ispitanici koji su na prethodno sedmo pitanje odgovorili potvrdno, morali određenim tvrdnjama izjasniti uz razloge zbog kojih su požalili što su se tetovirali. Od 14 ispitanika koji su odgovorili potvrdno 6 (40%) njih je navelo *da „im se više ne sviđa motiv tetovaže“*, dok je također 6 (40%) ispitanika navelo kao razlog *smatram da tetovaža više nije prikladna mojoj dobi*, dok su samo 2 (20%) ispitanika navela kao razlog *„više preferiram prirodni izgled“*. (slika 16.)

Slika 15. Da li su ispitanici požalili zbog svojih tetovaža.

Slika 16. Odgovor na 8. pitanje ankete

Izvor: Vlastiti rad autora

Ovim pitanje ispitivalo se o razlozima za tetoviranje kod svakog od ispitanika. Ponuđeno je ukupno devet tvrdnji te su ispitanici označavali prema svakoj od njih koliko je utjecalo na njihovu odluku o tetoviranju. Pojednim česticama željelo se potvrditi i/ili opovrgnuti obje hipoteze H1 i H2. (Tablica 3) Ispitanici najmanje navode kao razlog nagovaranje prijatelja (prosječna ocjena 1,3) i prekrivanje ožiljaka (1,4). Također, na-

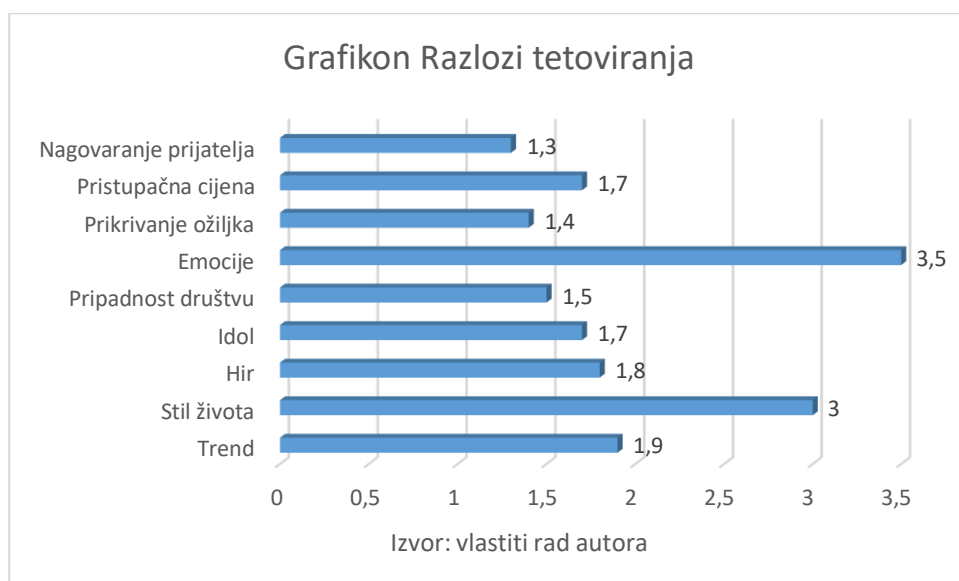
vode kako se ne slažu s tvrdnjama da se na tetoviranje odlučuju zbog pripadnosti društvu (1,5), zbog svojih idola i pristupačne cijene (1,7), hira (1,8) i trenda (1,9). Većina ispitanika niti se slaže, niti se ne slaže da se ih je na tetoviranje potaknuo stil života (prosječna ocjena 3), dok najveću ocjenu, ukupno 3,5, daju emocijama kao faktoru koji ih je potaknuo na tetoviranje. Čime se je djelomično potvrdila hipoteza H1 „Osobe sa tetovažama povezuju svoje tetovaže sa emocionalnim događajima u životu.“ dok je hipoteza H2 „Osobe sa tetovažama nisu zadovoljne svojim tijelom“ opovrgnuta. (slika 17.)

Tablica 3. Razlozi tetoviranja (prosječna ocjena)

	1	2	3	4	5	
Trend	84	33	28	12	9	1,9
Stil života	41	25	30	33	37	3
Hir	93	33	20	13	7	1,8
Idol	97	34	19	12	4	1,7
Pripadnost društvu	112	38	12	2	2	1,5
Emocije	28	12	20	46	60	3,5
Prikrivanje ožiljka	121	27	11	4	3	1,4
Pristupačna cijena	98	36	21	6	5	1,7
Nagovaranje prijatelja	131	29	5	1	0	1,3

Izvor: Vlastiti rad autora

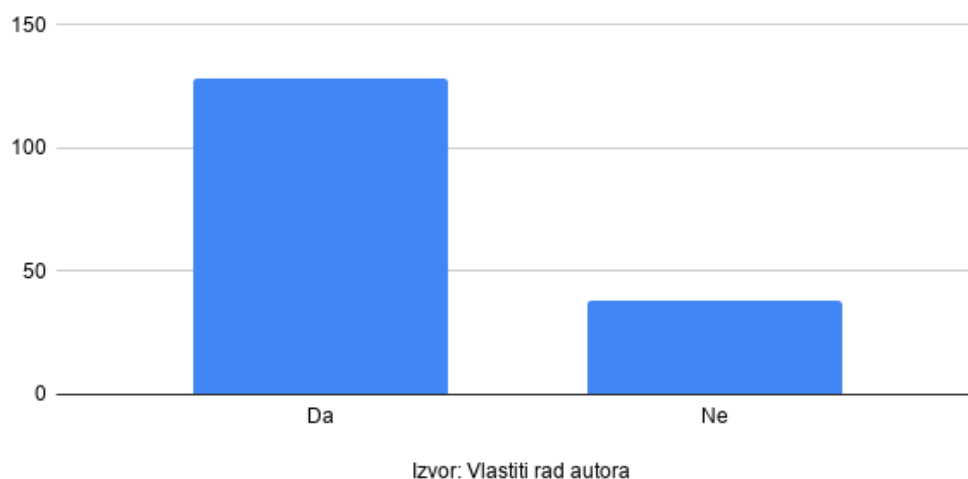
Slika 17. Razlozi tetoviranja

Deseto anketno pitanje sastavljeno je u cilju potvrđivanja ili opovrgavanja hipoteze H1 (slika 18.), kojim se ispitanike pitalo *povezuju li svoj čin tetoviranja sa određenim događajem u životu*. 128 (77,1%) ispitanika odgovorilo je potvrdno, dok je 38 (22,9%) ispitanika odgovorilo sa NE. Dobivenim rezultatom neosporno se potvrđuje hipoteza H1.

Slika 18. Povezujete li svoj čin tetoviranja s određenim događajem u životu.

Povezujete li svoj čin tetoviranja s određenim događajem u Vašem životu?

Slijedećim pitanjem ispitanici su trebali ocijeniti emocije koje su utjecaje na odabir tetovaže, a prikazano je u tablici 4. Prosječna ocjena kod svih tvrdnji je 2,3 što znači da se ispitanici ne slažu da te emocije utječu na odabir tetovaže. Ispitanici navode kako se najmanje tetoviraju iz protesta ili neugodnosti ako su u blizini ljudi koji tetovažu ne prihvaćaju kao ukras (1,2). Također, manji broj ispitanika tetovaže koristi kako bi iskazalo pripadnost nekoj skupini (prosječna ocjena 1,3), odnosno podjednako malo tetovaže koriste iz bunta ili kako bi bili u skladu s modnim trendovima.

Najčešće pozitivne emocije koje se javljaju su te što se tetovaže smatraju moćnim komunikacijskim sredstvom (3,2), tetovaže u čast nekoj osobi ili događaju (3,5), način izražavanja samoga sebe (3,6) te prvenstveno zato što im se to sviđa (3,7). Obzirom da je navedeno pitanje povezano sa hipotezom H1 u odnosu na prosječnu ocjenu može se reći kako se ovim pitanjem hipoteza H1 djelomično potvrđuje dok se hipoteza H2 opovrgava. (slika 19. i slika 20.)

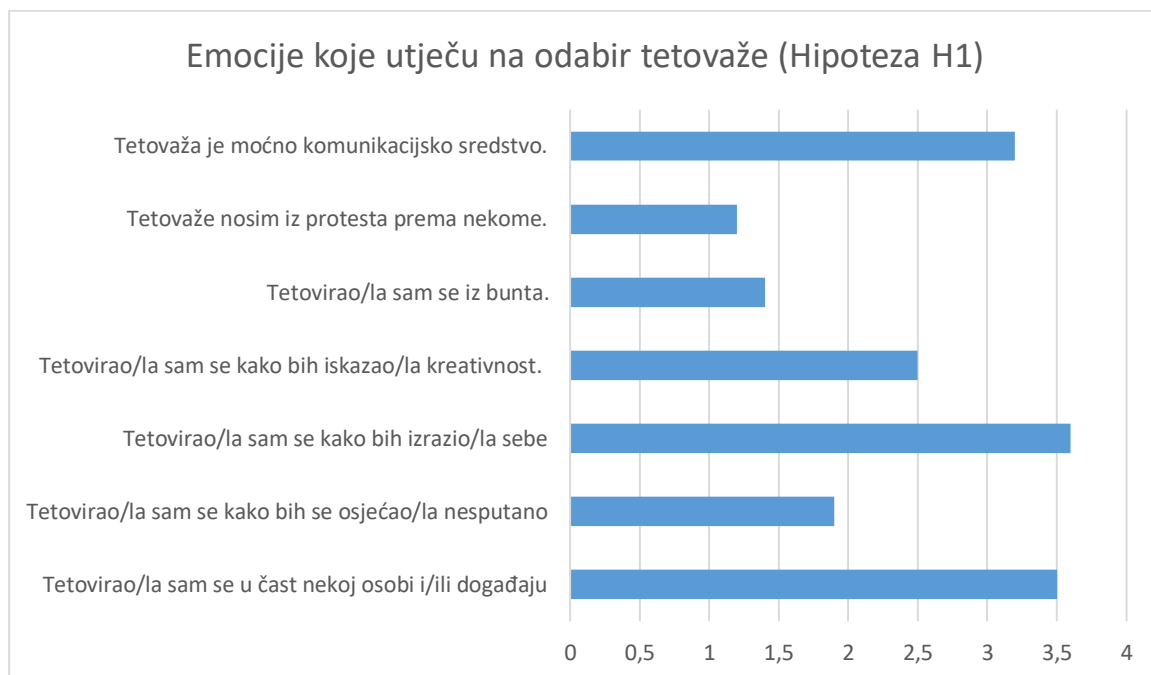
Tablica 4. Emocije koje utječu na odabir tetovaže

	1	2	3	4	5	
Tetovirao/la sam se u čast nekoj osobi i/ili događaju	48	8	7	11	92	3,5
Tetovirao/la sam se kako bih se osjećao/la nesputano	95	24	23	10	14	1,9
Tetovirao/la sam se kako bih izgledao/la privlačnije	85	27	28	16	10	1,9
Tetovirao/la sam se kako bih izrazio/la sebe	25	12	24	34	71	3,6
Tetovirao/la sam se kako bih se osjećao/la kao individualac.	66	22	23	31	24	2,5
Tetovirao/la sam se kako bih se osjećao/la posebno.	68	2	26	32	24	2,6
Tetovirao/la sam se kako bih bio/la u skladu s modnim trendovima.	125	23	9	2	7	1,4

Tetovirao/la sam se kako bih iskazao/la kreativnost.	69	21	22	28	26	2,5
Tetovirao/la sam se iz bunta.	127	20	9	4	6	1,4
Tetovirao/la sam se kako bih izgledao/la opako.	130	13	13	2	8	1,5
Tetovirao/la sam se kako bih iskazao/la pripadnost nekoj skupini.	139	14	6	3	4	1,3
Tetovirao/la sam se kako bih imao/la ukras na tijelu.	64	17	25	28	32	2,7
Tetovirao/la sam se jer mi se sviđa kako tetovaže izgledaju.	21	11	26	36	72	3,7
Tetovaže nosim iz protesta prema nekome.	149	8	3	3	3	1,2
Razmišljam o tome kako ću tetovažu prikriti ukoliko procjenjujem da je riječ o ljudima koji ne prihvaćaju tetovažu kao ukras.	148	12	2	1	3	1,2
Neke tetovaže su neukusne ili provokativne.	60	18	35	12	41	2,7
Tetovaža je moćno komunikacijsko sredstvo.	32	20	42	34	38	3,2
Ljudi koji tetoviraju svoje tijelo čine to iz estetskog razloga.	56	27	56	21	6	2,4

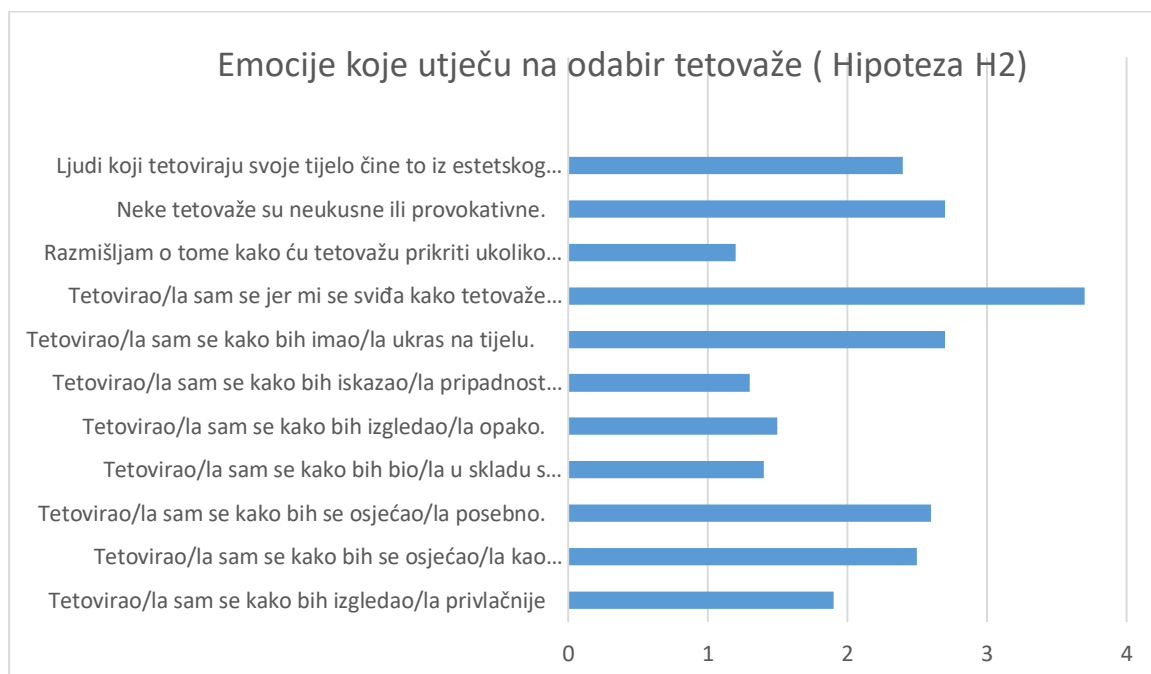
Izvor: Vlastiti rad autora

Slika 19. Emocije koje utječu na odabir tetovaže

Izvor: Vlastiti rad autora

Slika 20. Emocije koje utječu na odabir tetovaže

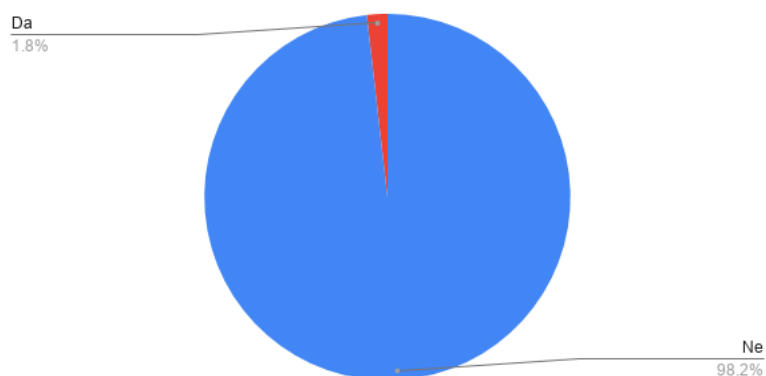

Izvor: Vlastiti rad autora

Dvanaesto anketno pitanje kreirano je kako bi se potvrdila ili opovrgnula hipoteza H2, a ispitanicima je postavljeno pitanje da li su se tetovirali zbog nezadovoljstva određenim dijelom tijela tj. zbog prikrivanja određenih nedostataka? Čak 163 (98,2%) ispitanika odgovorilo je negativno, a samo 3 (1,8%) ispitanika je odgovorilo potvrdno. Razvidno je i neosporno kako je ovim pitanjem hipoteza H2 opovrgnuta. (slika 21.)

Slika 21. Odgovor na dvanaesto anketno pitanje

Jeste li se ikada tetovirali zbog nezadovoljstva određenim dijelom Vašeg tijela tj. zbog prikrivanja određenih nedostataka?

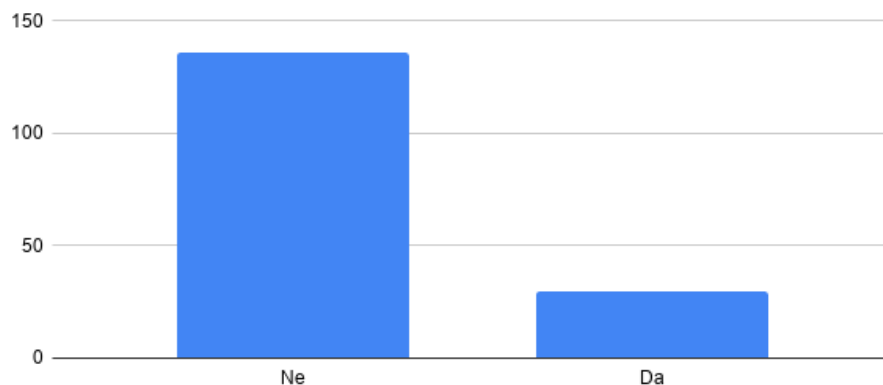

Izvor: Vlastiti rad autora

Slijedećim pitanjem koje je ispitanicima postavljeno u anketnom upitniku željelo se razlučiti jesu li se ispitanici ikada podvrgnuli ponovnom tetoviranju kako bi od stare tetovaže napravili novi motiv sa željom da prekriju staru tetovažu (slika 22). Ispitanici su, njih 138 (81,9%) odgovorili negativno čime su opovrgnuli obje hipoteze. Samo 30 (18,1%) ispitanika odgovorilo je potvrdno na postavljeno pitanje.

Slika 22. Odgovor na trinaesto anketno pitanje

Jeste li se ikada podvrgnuli ponovnom tetoviranju kako biste od stare tetovaže napravili novi motiv, želeći pritom sakriti stari?

Izvor: Vlastiti rad autora

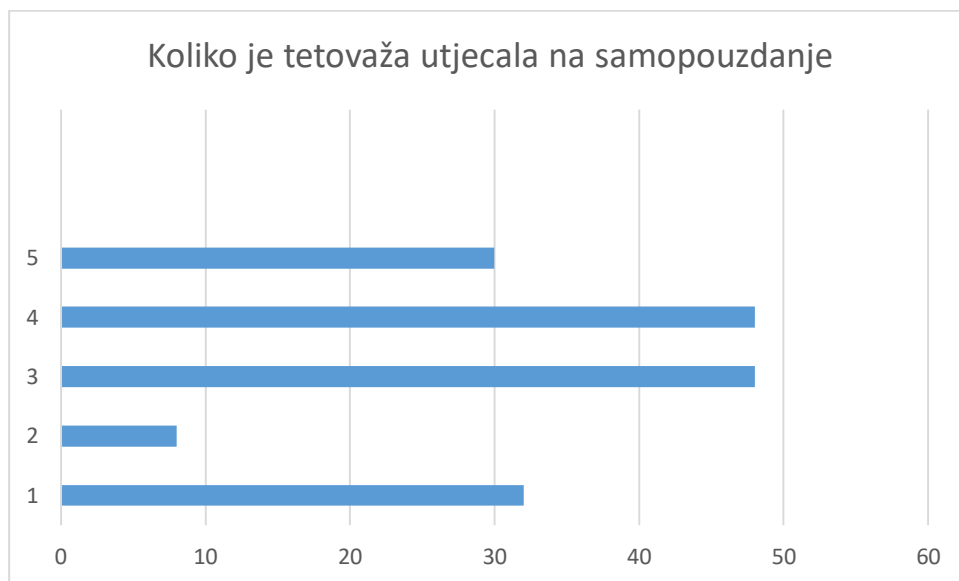
Četrnaestim anketnim pitanjem ispitivalo se koliko su tetovaže utjecale na samopouzdanje ispitanika. Ispitanici su mogli ocijeniti ocjenama od 1-5 pri čemu je 1 najmanja ocjena, a 5 najveća. Prosječna ocjena dobivena je 3,5 što se može protumačiti kako su tetovaže u velikoj mjeri utjecale na samopouzdanje ispitanika. (Tablica 5). Dobivenim odgovorima te prosječnom ocjenom, može se reći kako je ovim pitanjem hipoteza H2 potvrđena. (Slika 23.)

Tablica 5. Koliko je tetovaža utjecala na samopouzdanje.

	1	2	3	4	5		
Koliko je tetovaža utjecala na samopouzdanje	32	8	48	48	30	166	3,5

Izvor: Vlastiti rad autora

Slika 23. Odgovor na četrnaesto anketno pitanje.

Izvor: Vlastiti rada autora

Posljednjim petnaestim pitanjem također se željelo opovrgnuti ili potvrditi hipotezu H2, stoga je ispitanicima postavljeno pitanje kojim se je željelo doznati misle li ispitanici da li ih tetovaža čini atraktivnijima (slika 24.). 95 (57,2%) ispitanika odgovorilo je potvrdno na postavljeno pitanje, dok je 71 (42,8%) ispitanik odgovorio negativno. Dobivenim odgovorima potvrdila se hipoteza H2.

Slika 24. Čini li vas tetovaža atraktivnijim?

Izvor: Vlastiti rad autora

Koeficijenti korelacije su pokazatelji stupnja statističke povezanosti. Ako se istražuje veza između dviju varijabli i ako je ta veza linearna, stupanj povezanosti izražava se koeficijentom linearne korelacije. https://www.veleri.hr/files/datotekep/nastavni_materijali/k_poduzetnistvo_s1/Kvantitativne_za_poduzetnike_Pr2_Izv.pdf/ pristup ostvaren 08.02.2020.)

Tijekom ovog istraživanja korišten je Pearsonov koeficijent korelacije koji nam pokazuje koliko jedna varijabla utječe na drugu.

Rezultati u Tablici 6 prikazuju korelaciju između postavljenih varijabli za hipotezu H1, a koji su dobiveni korištenjem Pearsonovog koeficijenta korelacije.

Varijable koje su se usporedbom pokazale kao najveći utjecaj jedna na drugu su:

1. „Tetovirao/la sam se iz bunta“ i „Tetovaže nosim iz protesta prema nekome“ ($P=0,527$)
2. „Tetovirao/la sam se kako bih izrazio/la sebe“ i „Tetovirao/la sam se kako bih iskazao/la kreativnost“ ($P=0,443$)
3. „Razlozi tetoviranja - Hir“ i „Razlozi tetoviranja – Idol“ ($P= 0,434$)
4. „Razlozi tetoviranja - Emocije“ i „Tetovirao/la sam se kako bih izrazio/la sebe“ ($P = 0,346$)
5. „Tetovirao/la sam se kako bih iskazao/la kreativnost“ i „Tetovirao/la sam se kako bih se osjećao/la nesputano“ ($P=0,346$)

Varijable koje su se međusobnom usporedbom pokazale da nemaju apsolutno nikakav utjecaj jedna na drugu su:

1. „Tetovirao/la sam se iz bunta“ i „Razlozi tetoviranja – Emocije“ ($P= -0,207$)
2. „Tetovirao/la sam se kako bih izrazio/la sebe“ i „Razlozi tetoviranja - Hir“ ($P= -0,168$)
3. „Razlozi tetoviranja - Hir“ i „Tetovirao/la sam se u čast nekoj osobi i/ili događaju,“ ($P= -0,153$)
4. „Razlozi tetoviranja - Hir“ i „Razlozi tetoviranja - Emocije“ ($P= -0,153$)
5. „Razlozi tetoviranja - Emocije“ i „Razlozi tetoviranja – Idol“ ($P= 0,02$)

Tablica 6. Pearsonov koeficijent za Hipotezu H1

		Correlations										
		Stil života	Hir	Idol	Emocije	Tetovirao/la sam se u čast nekoj osobi i/ili događaju	Tetovirao/la sam se kako bih se osjećao/la nesputano	Tetovirao/la sam se kako bih izrazio/la sebe	Tetovirao/la sam se kako bih iskazao/la kreativnost	Tetovirao/la sam se iz bunta	Tetovaže nosim iz protesta prema nekome	Tetovaža je moćno komunikacijsko sredstvo
Stil života	Pearson Correlation	1	0,035	0,110	,161*	,215**	,219**	,335**	,323**	0,129	0,089	,246**
Hir	Pearson Correlation	0,035	1	,434**	-,153*	-,153*	,172*	-,168*	-0,011	,314**	0,075	0,085
Idol	Pearson Correlation	0,110	,434**	1	0,002	0,041	,239**	0,011	0,085	,226**	0,123	0,074
Emocije	Pearson Correlation	,161*	-,153*	0,002	1	,234**	0,126	,340**	0,095	-,207**	-0,151	,179*
Tetovirao/la sam se u čast	Pearson Correlation	,215**	-,153*	0,041	,234**	1	0,050	,231**	0,115	-0,054	-0,052	,248**
Tetovirao/la sam se kako bih	Pearson Correlation	,219**	,172*	,239**	0,126	0,050	1	,247**	,346**	,298**	,242**	,214**
Tetovirao/la sam se kako bih	Pearson Correlation	,335**	-,168*	0,011	,340**	,231**	,247**	1	,443**	0,001	-0,126	,291**
Tetovirao/la sam se kako bih	Pearson Correlation	,323**	-0,011	0,085	0,095	0,115	,346**	,443**	1	,342**	,171*	,265**
Tetovirao/la sam se iz bunta	Pearson Correlation	0,129	,314**	,226**	-,207**	-0,054	,298**	0,001	,342**	1	,527**	,205**
Tetovaže nosim iz protesta	Pearson Correlation	0,089	0,075	0,123	-0,151	-0,052	,242**	-0,126	,171*	,527**	1	0,127
Tetovaža je moćno komunikacijsko sredstvo	Pearson Correlation	,246**	0,085	0,074	,179*	,248**	,214**	,291**	,265**	,205**	0,127	1

Izvor: Vlastiti rad autora

Rezultati u Tablici 7 prikazuju korelaciju između postavljenih varijabli za hipotezu H2, a koji su dobiveni korištenjem Pearsonovog koeficijenta korelacije.

Varijable koje su se usporedbom pokazale kao najveći utjecaj jedna na drugu su:

1. „Tetovirao/la sam se kako bih se osjećao/la posebno“ i „Tetovirao/la sam se kako bih se osjećao/la kao individualac,“ (P= 0,627)
2. „Tetovirao/la sam se kako bih se osjećao/la posebno“ i „Tetovirao/la sam se kako bih izgledao/la privlačnije“ (P= 0,559)
3. „Tetovirao/la sam se kako bih izgledao/la opako“ i „Tetovirao/la sam se kako bih izgledao/la privlačnije“ (P= 0,549)

4. „Tetovirao/la sam se kako bih bio/la u skladu s modnim trendovima“ i „Razlozi tetoviranja - Modni trend“ (P= 0,529)
5. „Tetovirao/la sam se kako bih izgledao/la privlačnije“ i „Tetovirao/la sam se kako bih se osjećao/la kao individualac,, (P= 0,510)

Varijable koje su se međusobnom usporedbom pokazale da nemaju apsolutno nikakav utjecaj jedna na drugu su:

1. „Neke tetovaže su nekusne ili provokativne“ i „Razlozi tetoviranja – Nagovaranje prijatelja“ (P= -0,133)
2. „Neke tetovaže su nekusne ili provokativne“ i „Tetovirao/la sam se kako bih iskazao/la pripadnost nekoj skupini“ (P= - 0,116)
3. „Neke tetovaže su nekusne ili provokativne“ i „Razlozi tetoviranja – Pristupačna cijena“ (P= - 0,97)
4. „Tetovirao/la sam se jer mi se sviđa kako tetovaže izgledaju“ i „Razlozi tetoviranja – Pripadnost društvu“ (P= - 0,073)
5. „Tetovirao/la sam se jer mi se sviđa kako tetovaže izgledaju“ i „Razlozi tetoviranja – Prikrivanje ožiljka“ (P= - 0,050)

Tablica 7. Pearsonov koeficijent korelacije za hipotezu H2

		Correlations																		
		Trend	Pripadnos t društvu	Prikrivanje ožiljka	Pristupačn a cijena	Nagovara nje prijatelja	Tetovira o/a sam se kako bih izgledao/la privlačnije	Tetovira o/a sam se kako bih osjećao/la kao individuala c	Tetovira o/a sam se kako bih osjećao/la posebno	Tetovira o/a sam se kako bih bio/la u skladu s modnim trendovim a	Tetovira o/a sam se kako bih izgledao/la opako	Tetovira o/a sam se iskazao/la pripadnost nekoj skupini	Tetovira o/a sam se kako bih imao/la ukras na tijelu	Tetovira o/a sam se sviđa kako tetovaže izgledaju	Razmišlja m o tome kako ću prekriti tetovažu ukoliko procijenim da je riječ o ljudima koji ne prihvaćaju tetovažu kao ukras	Neke tetovaže su neukusne ili provokativ ne	Ljudi koji tetoviraju svoje tijelo čine to iz estetskog razloga	Koliko je tetovaža utjecala na Vaše samopouz danje		
Trend	Pearson Correlatio n	1	,232	0,123	,350	,218	,296	,241	,348	,529	,323	,155	,300	,265	,167	,200	,187	,173		
Pripadnos t društvu	Pearson Correlatio n	,232	1	,167	,324	,343	,205	,226	0,111	,229	,374	,380	0,119	-0,073	,186	0,035	0,050	0,147		
Prikrivanje ožiljka	Pearson Correlatio n	0,123	,167	1	,261	,321	0,076	0,042	-0,029	0,073	0,144	0,073	0,028	-0,050	,239	0,010	0,039	-0,025		
Pristupačn a cijena	Pearson Correlatio n	,350	,324	,261	1	,372	,193	,173	,172	,248	,300	,195	0,124	0,065	0,102	-0,097	0,031	0,123		
Nagovara nje prijatelja	Pearson Correlatio n	,218	,343	,321	,372	1	0,095	-0,023	-0,013	0,129	,225	,261	0,053	-0,106	,261	-0,133	0,037	-0,018		
Tetovira o/a sam se kako bih	Pearson Correlatio n	,296	,205	0,076	,193	0,095	1	,510	,559	,485	,456	,440	,400	,294	,182	0,025	,297	,355		
Tetovira o/a sam se kako bih	Pearson Correlatio n	,241	,226	0,042	,173	-0,023	,510	1	,627	,276	,352	,357	,359	,270	,207	0,073	,316	,231		
Tetovira o/a sam se kako bih	Pearson Correlatio n	,348	0,111	-0,029	,172	-0,013	,559	,627	1	,391	,310	,283	,314	,296	,202	0,124	,371	,310		
Tetovira o/a sam se kako bih	Pearson Correlatio n	,529	,229	0,073	,248	0,129	,485	,276	,391	1	,395	,460	,316	0,115	,342	0,027	,286	,162		
Tetovira o/a sam se kako bih	Pearson Correlatio n	,323	,374	0,144	,300	,225	,456	,352	,310	,395	1	,549	,363	0,135	,202	0,027	,176	0,014		
Tetovira o/a sam se kako bih	Pearson Correlatio n	,155	,380	0,073	,195	,261	,440	,357	,283	,460	,549	1	,274	0,068	,272	-0,116	,246	0,109		
Tetovira o/a sam se kako bih	Pearson Correlatio n	,300	0,119	0,028	0,124	0,053	,400	,359	,314	,316	,363	,274	1	,507	0,058	0,125	,437	0,090		
Tetovira o/a sam se kako bih	Pearson Correlatio n	,265	-0,073	-0,050	0,065	-0,106	,294	,270	,296	0,115	0,135	0,068	,507	1	-0,064	0,094	,255	,215		
Razmišlja m o tome kako ću	Pearson Correlatio n	,167	,186	,239	0,102	,261	,182	,207	,202	,342	,202	,272	0,058	-0,064	1	0,042	,226	-0,026		
Neke tetovaže su	Pearson Correlatio n	,200	0,035	0,010	-0,097	-0,133	0,025	0,073	0,124	0,027	0,027	-0,116	0,125	0,094	0,042	1	,235	0,035		
Ljudi koji tetoviraju svoje tijelo	Pearson Correlatio n	,187	0,050	0,039	0,031	0,037	,297	,316	,371	,286	,176	,246	,437	,255	,226	,235	1	,177		
Koliko je tetovaža utjecala	Pearson Correlatio n	,173	0,147	-0,025	0,123	-0,018	,355	,231	,310	,162	0,014	0,109	0,090	,215	-0,026	0,035	,177	1		

Izvor: Vlastiti rad autora

Cronbach Alpha koeficijent, u novije vrijeme je i jedan od najčešće korištenih koeficijenata za određivanje pouzdanosti mjernih ljestvica. Cronbach Alpha koeficijent predstavlja mjeru unutarnje dosljednosti skupa tvrdnji te može poprimiti vrijednosti između 0 i 1. što se Cronbach Alpha koeficijent nalazi bliže vrijednosti 1 to je mjerna ljestvica pouzdanija. (<https://www.statistical.agency/index.php/hr/portfolio/313-uzorak-cronbach-alpha-koeficijent>(pristup ostvaren 08.02.2020.)

Tablica 8 prikazuje visok Cronbach Alpha koeficijent za tvrdnje koje su se odnosile na hipotezu H1, a obuhvaćala su čestice iz 9. i 11. anketnog pitanja. Tablica 9. pak prikazuje vrlo visok faktor između tvrdnji koje su se odnosile na hipotezu H2, također su uključivale čestice iz anketnih pitanja 9,11 i 14.

Tablica 8. Cronbach Alpha za Hipotezu H1

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,650	11

Izvor: Vlastiti rad autora

Tablica 9. Cronbach Alpha za Hipotezu H2

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,805	17

Izvor: Vlastiti rad autora

5.5. Zaključak rezultata istraživanja

Temeljem dosadašnjih rezultata u uvodnom dijelu anketnog upitnika nastojala se saznati demografska struktura ispitanika te se može zaključiti kako su velika većina ispitanika bile žene, njih 116 (69,9%). Dobna skupina je bila u rasponu od 21 do 35 godina i to 101 ispitanik (60,8%), dok je stupanj obrazovanja srednja stručna sprema i to 78 (47%) ispitanika, a velika većina ispitanika je u skupini zaposlenih ispitanika 101 ispitanik (84,9%).

Na početku istraživanja postavljene su dvije hipoteze. **H1 hipoteza** koja glasi: ***Osobe sa tetovažama povezuju svoje tetovaže sa emocionalnim događajima u životu*** te **hipoteza H2: *Osobe sa tetovažama nisu zadovoljne svojim tijelom.*** Hipoteza H1 ispitivala se kroz pitanja: broj 9 koje je postavljeno u formi Likertove ljestvice, te su neke čestite navedenog pitanja koristile u dokazivanju i/ili opovrgavanju hipoteze, a glasi: *Što vas je od navedenog potaklo na tetoviranje? Ocijenite ocjenom od 1 do 5, pri čemu je 1 tvrdnja s kojom se u potpunosti NE slažete, a 5 tvrdnja s kojom se u potpunosti slažete (Stil života, Idol, Hir, Emocije).* Zatim pitanje pod rednim brojem 10: *Povezujete li svoj čin tetoviranja s određenim događajem u Vašem životu?* 11. pitanje koje je također bilo postavljeno u formi Likertove ljestvice: *Ocjenom od 1 do 5 ocijenite slijedeće kriterije, odnosno emocije koje su utjecale na Vaš izbor tetovaže, s time da je ocjena 1 najmanja moguća ocjena, odnosno ocjena 5 najveća moguća ocjena (Tetovirao/la sam se u čast nekoj osobi i/ili događaju, Tetovirao/la sam se kako bih se osjećao/la nesputano, Tetovirao/la sam se kako bih izrazio/la sebe, Tetovirao/la sam se kako bih iskazao/la kreativnost, Tetovirao/la sam se iz bunta, Tetovaže nosim iz protesta prema nekome, Tetovaža je moćno komunikacijsko sredstvo).* Posljednje pitanje koje se odnosilo na hipotezu H1 bilo je 13. pitanje, a glasilo je: *Jeste li se ikada podvrgnuli ponovnom tetoviranju kako biste od stare tetovaže napravili novi motiv, želeći pritom sakriti stari?.* Hipoteza H2 postavljena je kroz pitanja : pod rednim brojem 7 i 8 postavljena su pitanja: *Jeste li ikada požalili što ste se tetovirali?* te *Ukoliko je prethodni odgovor potvrđan, iz kojih razloga ste požalili što ste se tetovirali?.* Zatim, istraživačko pitanje pod rednim brojem 9 koje je postavljeno u formi Likertove ljestvice te su neke čestite navedenog pitanja koristile u dokazivanju i/ili opovrgavanju hipoteze, a glasi: *Što vas je od navedenog potaklo na tetoviranje? Ocijenite ocjenom od 1 do 5, pri čemu je 1 tvrdnja s kojom se u potpunosti NE slažete, a 5 tvrdnja s kojom se u*

potpunosti slažete (Trend, Pripadnost društvu, Prikrivanje ožiljka, Pristupačna cijena, Nagovaranje prijatelja). 11. pitanje koje je također bilo postavljeno u formi Likertove ljestvice: *Ocjenom od 1 do 5 ocijenite slijedeće kriterije, odnosno emocije koje su utjecale na Vaš izbor tetovaže, s time da je ocjena 1 najmanja moguća ocjena, odnosno ocjena 5 najveća moguća ocjena (Tetovirao/la sam se kako bih izgledao/la privlačnije, Tetovirao/la sam se kako bih se osjećao/la kao individualac, Tetovirao/la sam se kako bih se osjećao/la posebno, Tetovirao/la sam se kako bih bio/la u skladu s modnim trendovima, Tetovirao/la sam se kako bih izgledao/la opako, Tetovirao/la sam se kako bih iskazao/la pripadnost nekoj skupini, Tetovirao/la sam se kako bih imao/la ukras na tijelu, Tetovirao/la sam se jer mi se sviđa kako tetovaže izgledaju, Razmišljam o tome kako ću prekriti tetovažu ukoliko procijenim da je riječ o ljudima koji ne prihvaćaju tetovažu kao ukras, Neke tetovaže su neukusne ili provokativne, Ljudi koji tetoviraju svoje tijelo čine to iz estetskog razloga.)* Istraživačko pitanje pod rednim brojem 12 također je sastavni dio hipoteze H2: *Jeste li se ikada tetovirali zbog nezadovoljstva određenim dijelom Vašeg tijela tj. zbog prikrivanja određenih nedostataka?* Slijedeće pitanje pod rednim brojem 13: *Jeste li se ikada podvrgnuli ponovnom tetoviranju kako biste od stare tetovaže napravili novi motiv, želeći pritom sakriti stari?* Postavljeno je i pitanje pod rednim brojem 14 koje se mjeri Likertovom ljestvicom, a ono glasi: *Na skali od 1 do 5 ocijenite koliko je tetovaža utjecala na Vaše samopouzdanje, pri čemu je 1 najmanja vrijednost, a 5 najveća vrijednost.* Posljednje istraživačko pitanje pod rednim brojem 15 također se odnosi na drugu hipotezu, a glasi: *Smatrate li da Vas tetovaža čini atraktivnijima.* Kako bi se utvrdio odnos između određenih varijabli u ovom istraživanju za analizu, odnosno interpretaciju rezultata koristila su se dva alata i to Pearsonov koeficijent korelacije i Crombach Alpha koeficijent kojim se je alatima utvrđivala pouzdanost čestica iz Likertove ljestvice. Utvrdio se veoma visoki rezultati između pojedinih varijabli koje su utjecale da se dođe do zaključaka o postavljenim hipotezama. Potvrdilo se kako emocije i emocionalni događaji utječu na odabir tetovaže no nisu sve emocije te koje utječu na tetoviranje i odluku o tetovaži. Negativan odnos varijabli koji je dobiven u visokom rezultatu je iz razloga jer se nije obuhvatila populacija koja bi imala izraženu takvu vrstu emocija prema tetoviranju. Slijedom navedenog može se reći kako su hipoteze H1 i H2 potvrđene te proizlazi da **osobe s tetovažom povezuju svoje tetovaže sa emocionalnim događajima u životu i osobe s tetovažom nisu zadovoljne svojim tijelom.**

5.6. Ograničenja istraživanja

Tijekom istraživanja postojalo je nekoliko metodoloških ograničenja koja su mogla utjecati na dobivene rezultate, a samim time i na donošenje relevantnih zaključaka na temelju istih. U istraživanju je korišten anketni upitnik kao obrazac za prikupljanje podataka te je isti dijeljen ciljanoj skupini, tetoviranim osobama na području grada Varaždina. Također broj ispitanika 166, mogao je utjecati na kvalitetu odgovora i vjerodostojnost i nije vjerodostojan uzorak čiji se rezultat može prenijeti na cijelu Republiku Hrvatsku. Također, još jedno ograničenje je značajan odnos ženskih ispitanica naspram muških ispitanika, gdje ženske ispitanice prevladavaju, a samim time njihov odnos emocija prema tetovažama poništava neke negativne ili specifične emocije. Tijekom ovog istraživanja nisu ataktirane tj. istraživanje nije obuhvatilo određene supkulture koje bi svoje emocije vezane uz tetoviranje eventualno drugačije interpretirale. Obzirom da su emocije kompleksne i ovise o mnogo okolnosti i varijabli, napomena za eventualna buduća istraživanja je razdvojiti pozitivne i negativne emocije.

6. ZAKLJUČAK

Ovaj rad temeljio se na emocijama, percepciji, doživljaju tijela pa i rušenju određenih stereotipa i predrasuda. Sama ideja ovog rada i istraživanja uopće, bila je potaknuta istraživanjem postojećih radova i samog tržišta. Vidljivo je kako je vrlo malo radova koji se dotiču tetoviranih osoba i njihovog psihološkog i osobnog profila, većina postojećih radova bazira se na doživljaj javnosti prema osobama s tetovažama ili su to istraživanja određenih skupina ljudi (zatvorenici, pripadnici bandi, mornari, pripadnici kriminalnih skupina...) Tetovaže kao takve nose značenje, ponekad je osobno, ponekad bazično, ponekad samo prenosi poruku za pažnjom, pokazivanjem, a vrlo često je povezano sa emocionalnim događajima no u svakom slučaju tetovaže su oblik izražavanja, kakvo god ono bilo. Da se tetovaža od nosioca do publike prenosi na mnogo načina i na taj način komunicira, nije novost jer pisci, promatrači, nosioci tetovaže i tattoo majstori međusobno sudjeluju u komunikaciji i stvaranju tržišta. Simboli koje tetovirane osobe nose nisu uvijek izravna ekspresija već uvod u podsvijest, intuiciju i emocije. Kao što većina ljudi misli da nema ništa složeno u emocijama jer brojna živa bića ih posjeduju i na prvi pogled čine se vrlo jednostavne no nešto je vrlo posebno u načinu na koji su emocije postale povezane sa složenim idejama, vrijednostima, načelima, prosudbama, razmišljanjima, ekspresijama koje ljudi posjeduju i upravo u toj povezanosti leži osjećaj da su emocije posebne. Reakcije koje tetovirane osobe imaju nisu odgovori na bilo kakve emocije iz okoline već samo na one koje tetovirane osobe osjećaju i ocjenjuju kao važne. Naime, kada se u njihovim životima dogodi nešto značajno ili važno reagirat će osjećajima, ali isto tako će se njihova reakcija odraziti i na ukrašavanje ili obilježavanje svoga tijela.

Samim odabirom teme željelo se pridonijeti promjeni percepcije o tetoviranim osobama te sa empirijskim podacima pridonijeti dosad predstavljenim podacima o tetoviranim osobama, njihovim emocijama i osobnom doživljaju tijela. Sudjelovanjem autora u spoznajama o tetoviranim osobama i samog poistovjećivanja sa temom cilj je bio pokušati utjecati na svijest okoline i istražiti prave razloge i emocionalne komponente zašto postoji želja za tetoviranjem i pod kojim okolnostima te kako samopouzdanje i doživljaj tijela utječe na donošenje odluke o tetoviranju.

7. LITERATURA

Knjige i članci:

1. Adamović, M., Maskalan A. (2011). *Tijelo, identitet i tjelesne modifikacije*. *Sociologija i prostor*. 189 (1), 49-70.
2. Borovac, Ivanka – *Velika enciklopedija – čovjek*, Zagreb, Mozaik knjiga, 2007.
3. Gilbert, S. (2000) *Tattoo history source book*. Juno books.
4. Hustić, K. (2013). *Tetoviranje u prapovijesti i doprinos otkrivanju ove prakse u vučedolskoj kulturi*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu.
5. Takač, Š., Pilija, V., 2012: *Subkultura tetovaže sa aspekta identifikacije*, Glasnik Antropološkog društva Srbije, 47(1), str. 249-259
6. BUCKLAND, A.W. 1888. "On Tattooing". *The Journal of the Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*, Vol. 17: 318-328
7. DeMello, M. (2000). *Bodies of Inscription: A Cultural History of the Modern Tattoo Community*. Durham and London: Duke University Press.
8. Krapić, N., 2005: *Dimenzije ličnosti petofaktorskog modela i radno ponašanje*, *Psihologijske teme* 14(1), str. 39-55
9. Erceg, I., 2017: *Važnost nezadovoljstva tijelom u adolescenciji*, *Liječnički Vjesnik*, 139(1), str. 136-143
10. Martinec, R., 2013: *Doživljaj slike tijela u kulturno-povijesnom i umjetničkom kontekstu*, *JAHR* 4(8), str. 843-856
11. Hennessy, D. (2011). *Ankhs and anchors: tattoo as an expression of identity – exploring motivation and meaning*. Doktorski rad. Wollongong: School of Psychology, University of Wollongong.
12. Greenberg, J., Baron, R.A. (2003.). *Behavior in Organizations*. New Jersey: Pearson Education, Inc.
13. Barrick, M.R. i Mount, M.K. (1991.). *The Big Five Personality Dimensions and Job Performance: A Meta-Analysis*. *Personnel Psychology*, 44, pp.1-26
14. Ivanišević, Dijana. (2017). *Emotional intelligence and smoking... Are smokers emotionally more intelligent than non-smokers?*. *Medica Jadertina*. 47. 131-140.
15. Čorlukić, M. I dr., (2014). *Psihoterapija i afektivna neuroznanost*, *Socijalna psihijatrija* 42(1), str. 248-253

16. Dagmar Herzog, 2015: Seksualnost u Europi 20. stoljeća, Udruženje Zagreb Pride, str. 1 – 3.

Ostalo:

1. Tkalčić, M. (2013) *Prozor u svijet – od stigmatizacije i subverzivnosti do osnažavanja i modnog trenda*. Libela. <http://www.libela.org/prozor-u-svijet/3797-od-stigmatizacije-i-subverzivnosti-do-osnazivanja-i-modnoga-trenda/> Pristupljeno 10. kolovoza 2016
2. Simboli i tetovaže, preuzeto sa: <http://pixelizam.com/simboli-koji-pricaju-zivotnu-pricu-tetovaze-u-ruskim-zatvorima-i-njihovo-znacenje/>, 22.10.2019
3. Simbolika tetovaža, preuzeto sa: <http://www.24sata.hr/lifestyle/simbolika-tetovaza-zmaj-znaci-moc-a-vrag-zelju-za-seksom-27528>, 18.10.2019.
4. Prozor u svijet, preuzeto sa: URL: <http://www.libela.org/prozor-u-svijet/3797-od-stigmatizacije-i-subverzivnosti-do-osnazivanja-i-modnoga-trenda/>, 25.10.2019.
5. Ukrašavanje tijela diljem svijeta, preuzeto sa: URL: <http://www.teen385.com/funzone/zanimljivosti/ukrasavanje-tijela-diljem-svijeta-skarifikacija-sakacanje-tetoviranje>, 25.10.2019.
6. (URL: https://www.pilar.hr/wpcontent/images/stories/dokumenti/zbornici/mozak_i_um/mozak_i_um_089.pdf, pristup ostvaren 10.1.2020.
7. (https://www.ffri.hr/~agracanin/psihologija_licnosti/predavanja/Personality3.ppt
8. URL: <https://www.magicus.info/pomoc-i-samopomoc/prirodneterapije/tetovaze-i-piercing>, pristup ostvaren 11.1.2020.
9. URL: http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/4135/1/MatejaSpehar_2013.pdf, pristup ostvaren 11.1.2020.
10. (url: <http://ba.n1info.com/Lifestyle/a155616/Tattoo-studio-Mustre-i-sare-u-novom-izdanju-Impulsa.html>, pristup ostvaren 11.1.2020.
11. URL: <https://repositorij.ufzg.unizg.hr/islandora/object/ufzg:93/datastream/PDF/view>, pristup ostvaren 11.1.2020.
12. (<https://www.statistical.agency/index.php/hr/portfolio/313-uzorak-cronbach-alpha-koeficijent>(pristup ostvaren 08.02.2020.
13. https://www.veleri.hr/files/datotekep/nastavni_materijali/k_poduzetnistvo_s1/Kvantitativne_za_poduzetnike_Pr2_Izv.pdf/ pristup ostvaren 08.02.2020.

14. <https://teara.govt.nz/en/artwork/41242/tohunga-ta-moko-at-work-1915>, pristup 08.02.2020.g.

15. <http://www.zzjzpgz.hr/nzl/4/seksualnost.htm>, pristup ostvaren 08.02.2020.g.

POPIS SLIKA

Slika 1. Prvi nepobitan dokaz o starosti tetoviranja je ledena mumija s očuvanim tetovažama zvana "OTZI".

Slika 2. Maori, Tohunga ta moko.

Slika 3. Japanska metoda tetoviranja

Slika 4. Tradicija tetoviranja bosanskih žena

Slika 5. Tetovaža prilagođena anatomiji tijela

Slika 6. Scarification

Slika 7. Ilustracija sufražetkinje

Slika 8. Tetovaža nakon mazektomije

Slika 9. Spolna struktura ispitanika

Slika 10. Dobna struktura ispitanika.

Slika 11. Stupanj obrazovanja ispitanika

Slika 12. Radni status ispitanika

Slika 13. Broj tetovaža koje ispitanici imaju

Slika 14. Sa koliko godina su se ispitanici prvi puta tetovirali

Slika 15. Da li su ispitanici požalili zbog svojih tetovaža.

Slika 16. Odgovor na 8. pitanje ankete

Slika 17. Razlozi tetoviranja

Slika 18. Povezujete li svoj čin tetoviranja s određenim događajem u životu.

Slika 19. Emocije koje utječu na odabir tetovaže

Slika 20. Emocije koje utječu na odabir tetovaže

Slika 21. Odgovor na dvanaesto anketno pitanje

Slika 22. Odgovor na trinaesto anketno pitanje

Slika 23. Odgovor na četrnaesto anketno pitanje.

Slika 24. Čini li vas tetovaža atraktivnijim?

POPIS TABLICA

Tablica 1. Model velikih pet dimenzija

Tablica 2. Demografska struktura ispitanika

Tablica 3. Razlozi tetoviranja (prosječna ocjena)

Tablica 4. Emocije koje utječu na odabir tetovaže

Tablica 5. Koliko je tetovaža utjecala na samopouzdanje.

Tablica 6. Pearsonov koeficijent za Hipotezu H1

Tablica 7. Pearsonov koeficijent korelacije za Hipotezu H2

Tablica 8. Cronbach Alpha za Hipotezu H1

Tablica 9. Cronbach Alpha za Hipotezu H2

PRILOG 1: Anketni upitnik

Anketni upitnik: "Emocionalni profil i doživljaj tijela potrošača sa tetovažom"

Navedenim upitnikom prikupiti će se odgovori potrebni za istraživanje tetoviranih osoba i njihovog emocionalnog profila u odnosu na odabir tetovaža i mjesta tetoviranja te njihov doživljaj vlastitog tijela u odnosu na tetovaže i okolinu. Anketni upitnik popunjava se u svrhu pisanja diplomskog rada te će svi zabilježeni odgovori biti isključivo anonimni i koristiti će se u svrhe istraživanja emocionalnog profila i doživljaja tijela potrošača sa tetovažom. Zahvaljujem na utrošenom vremenu, trudu i doprinosu.
LP, Antonija Horvat.

1. Spol:

- Muško
- Žensko

2. Dob:

- Do 20 godina
- Od 21 – 35 godina
- Od 36 – 50 godina
- Više od 51 godina

3. Obrazovanje:

- Osnovna škola
- Srednja škola
- Viša škola
- Visoka škola
- Doktorat

4. Status:

- Učenik
- Student
- Zaposlena osoba
- Nezaposlena osoba
- Umirovljenik

5. **Koliko tetovaža imate?** (prazna rubrika za unos teksta)

6. **Sa koliko godina ste se prvi puta tetovirali?** (prazna rubrika za unos teksta)

7. **Jeste li ikada požalili što ste se tetovirali?**

- Da
- Ne

8. **Ukoliko je prethodni odgovor potvrđan, zbog kojih razloga ste požalili što ste se tetovirali?** (moguće više odgovora):

- Više mi se ne sviđa motiv tetovaže
- Smatram da više nije prikladno mojoj dobi
- Preferiram prirodniji izgled
- Nerada sjećanja na prošle događaje
- Bol prilikom tetoviranja
- Nemogućnost zaposlenja zbog vidljive tetovaže
- Ostalo (prazna rubrika za nadopunu teksta)

9. **Što vas je od navedenog potaklo na tetoviranje?**

Ocijenite ocjenom od 1 do 5, pri čemu je: 1 u potpunosti se NE slažem, 2 – ne slažem se, 3 – niti se slažem niti se ne slažem, 4 – slažem se, 5 u potpunosti se slažem.

Trend	1	2	3	4	5
Stil života	1	2	3	4	5
Hir	1	2	3	4	5
Idol	1	2	3	4	5

Pripadnost društvu	1	2	3	4	5
Emocije	1	2	3	4	5
Prikrivanje ožiljka	1	2	3	4	5
Pristupačna cijena	1	2	3	4	5
Nagovaranje prijatelja	1	2	3	4	5

10. Povezujete li svoj čin tetoviranja s određenim događajem u Vašem životu?

- Da
- Ne

11. Ocjenom od 1 do 5 ocijenite slijedeće kriterije, odnosno emocije koje utječu na odabir tetovaže, s time da je ocjena 1 najmanja moguća ocjena, odnosno ocjena 5 najveća moguća ocjena.

Tetovirao/la sam se u čast nekoj osobi i/ili događaju	1	2	3	4	5
Tetovirao/la sam se kako bih se osjećao/la nesputano	1	2	3	4	5
Tetovirao/la sam se kako bih izgledao/la privlačnije	1	2	3	4	5
Tetovirao/la sam se kako bih izrazio/la sebe	1	2	3	4	5

Tetovirao/la sam se kako bih se osjećao/la kao individualac.	1	2	3	4	5
Tetovirao/la sam se kako bih se osjećao/la posebno.	1	2	3	4	5
Tetovirao/la sam se kako bih bio/la u skladu s modnim trendovima.	1	2	3	4	5
Tetovirao/la sam se kako bih iskazao/la kreativnost.	1	2	3	4	5
Tetovirao/la sam se iz bunta.	1	2	3	4	5
Tetovirao/la sam se kako bih izgledao/la opako.	1	2	3	4	5
Tetovirao/la sam se kako bih iskazao/la pripadnost nekoj skupini.	1	2	3	4	5
Tetovirao/la sam se kako bih imao/la ukras na tijelu.	1	2	3	4	5
Tetovirao/la sam se jer mi se sviđa kako tetovaže izgledaju.	1	2	3	4	5
Tetovaže nosim iz protesta prema nekome.	1	2	3	4	5
Razmišljam o tome kako ću tetovažu prikriti ukoliko procjenjujem da je riječ o ljudima koji ne prihvaćaju tetovažu kao ukras.	1	2	3	4	5
Neke tetovaže su neukusne ili provokativne.	1	2	3	4	5
Tetovaža je moćno komunikacijsko sredstvo.	1	2	3	4	5

Ljudi koji tetoviraju svoje tijelo čine to iz estetskog razloga.	1	2	3	4	5
--	---	---	---	---	---

12. Jeste li se ikad tetovirali zbog nezadovoljstva određenim dijelom Vašeg tijela, tj. zbog prikrivanja određenih nedostataka?

- Da
- Ne

13. Jeste li se ikad podvrgnuli ponovnom tetoviranju kako biste od stare tetovaže napravili novi motiv, želeći pritom sakriti stari?

- Da
- Ne

14. Na skali od 1 do 5 ocijenite koliko je tetovaža utjecala na Vaše samopouzdanje, pri čemu je 1 najmanja vrijednost, a 5 najveća vrijednost.

1 – u potpunosti se ne slažem, 2 - uglavnom se ne slažem, 3 - nemam određeno mišljenje, 4 - uglavnom se slažem, 5 - u potpunosti se slažem

15. Smatrate li da Vas tetovaža čini atraktivnijima?

- Da
- Ne

Sveučilište Sjever

IZJAVA O AUTORSTVU I SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, Antonija Horvat pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor diplomskog rada pod naslovom EMOCIONALNI PROFIL I DOŽIVLJAJ TIJELA POTROŠAČA SA TETOVAŽAMA te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student:
Antonija Horvat

(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/ diplomске radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, Antonija Horvat neopozivo izjavljujem da sam suglasan s javnom objavom diplomskog rada pod naslovom EMOCIONALNI PROFIL I DOŽIVLJAJ TIJELA POTROŠAČA SA TETOVAŽAMA čiji sam autor.

Student:
Antonija Horvat

(vlastoručni potpis)